

közepette várják a
évi eseményekhez
et és olasz katona
eti szocialisták azt
ték őket. Ám ők
ék be azzal, hogy
att tartották szom
ó megtámadott kö
aki egyetlen nap
a világ feje felől a
kezd háborút, nem
gondolt Németor-
a Németország at-
i meg akarják tá-
s hátra, minthogy
biztosítékokat kap

Öfelsége a Bucu- jón

Az Evenings Stan-
duff Cooper volt an-
nizster Öfelsége II.
ára rövidesen Bucu-

ad olaj- a lengely- aknak

9. Az angol lapok
ud Arabiá uralko-
Németország, Olasz-
tát az Arabiái olaj-
szág. Ibn Saud
a koncessziót, noha
romszórannyi árat

alkozata körtjáról

Nachtausgabe című
tát közli 25 napos
befejezése alkalmá-
a, hogy szemle kör-
az ellenséges repülő-
beni védelem bizto-
a Rajna-vidék szá-
b legbiztosabb védel-
bbiak során kijelen-
Németországnak el kell
zt a békét, amelyet
eki.

hónapra dógyalázó miatt

us 9. A kuria tej-
si Ferencnek, a ma-
sták vezérének egy
Szalasi, mint isme-
rtónbüntetését tölti
őben. A kuria által
re nyulik vissza, mi-
ló cikksorozatot írt
len. Az ügyesség
tjelekezt elleni igaz-
járast Szalasi ellen
vi fogháza ittele a
ulista vezért. A tábla
le ezt a büntetést,
nysszék egyhávi bün-
ben, az ítélet felfü-
nélkül.

és Lapkiadó R. T.
a Baron L. Pop 10.
18-60.

Taxa postala
plátitá in num
No. 30523/1934

Szerkesztőség
és kiadóhiva-
tal: Cluj, Str.
Baron L. Pop

10. Telefon: 18-60. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lej. Kül-
földre: Havonta 2, negyedévre 6,
félévre 12, egészévre 20 dollár. —
Hirdetések díjazás szerint. — Az
„UJ KELET“ a transilvaniai és
bánáti zsidóság egyetlen napilap-
ja. Cikkeink utányomását csak a
forrás megjelölésével engedjük meg.

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Főszer-
kesztő: Dr. Mar-
ton Ernő, Re-
dactor responsabil-Felelős szerkesz-
tő: Jámbor Ferenc. Administrator
delegat si girant responsabil-Felelős
igazgató: Schwartz Endre. Proprie-
tar-tulajdonos: Fraternitas S. A. R.
de Editura. Registrul publicatiunilor
periodice No. 43, Dos. 880, 1938.
Tribunalul Cluj, Sectia III.

Ára 5 lej

Péntek, augusztus 11.
1939—5699. Av 26.
XXII. évfolyam, 179. szám.

Van hely a földön

Legrand, híres francia tudós évek óta
tanulmányozza a világ befogadóképessé-
gek problémáját. Tanulmányai eredményei-
ről rendkívül érdekes előadást tartott egy
tudományos egyesületben.

— Az egyes földrészek befogadóképes-
sége legelsősorban is a népsűrűségtől függ
— kezdte fejtegetését. — Ebből a szem-
ponthól Európa áll az első helyen. Ez a
földrész a légsűrűbben lakott. Országai kö-
zül a legnagyobb népsűrűsége Belgiumnak
van: az 1934-es statisztika szerint, 130 em-
ber négyzetkilométerenkint.

Az egyes világrészek népsűrűség tekinté-
tében a következőképpen csanak meg:
Európában 25, Ázsiában 11, Amerikában
és Afrikában négy ember egy-egy négyzet-
mérföldön, Ausztráliában ez a szám egy
alatt van. Ezek a pusztá számok természet-
szerűleg csak keveset mondanak, mivel
megművelhetetlen területeket is belevettek.
Közlebb jutunk a megoldáshoz, ha csak a
hasznosítható, vagy már hasznosított terü-
leteket vesszük figyelembe. A világ száraz-
földjének hasznosítható területeiből 37—37
százalék a szántóföld, a lakóhely számára
vagy ipár számára felhasznált föld, a legelő
és a füves pusztá, 26—26 százalék pedig
erdő és bozót.

Vannak a Földnek igen termékeny terü-
letei, amelyek még alig népesültek be és
amelyeket még alig, vagy egyáltalán nem
használtak ki.

Természetesen az embertömegek elhelye-
zésének kérdése nemcsak egyszerűen a ren-
delkezésre álló területektől függ. Hiszen, ha
pusztán a tér volna fontos, akkor megszü-
nés minden gond, mert megbízható számi-
tás szerint valamennyi földön élő embert
kényelmesen el lehetne helyezni a bodei-tő
jégén. Fontos azonban az a körülmény, hogy
az embernek megélni lehessen. Ez pedig
elsősorban attól függ, hogyan használják
ki a rendelkezésre álló területet. Ha az em-
berek valamennyien azon a gazdasági fokon
élnének, amelyen az ugynevezett vadászó
népek, akkor a Föld mindössze hárommillió
embernek tudna kenyert adni. A nomád
népek hasonlóképpen „területpocsékolók“.

Belőttük 300 milliót tudna a föld eltar-
tani. Franz Oppenheimer német orvos és
szociológus 1929-ben arra a megállapításra
jutott, hogy a legmagasabbfokú gazdálko-
dás, vagyis kertgazdálkodás esetén, fűtőtől
üvegházak alkalmazásával a Föld kétszáz-
milliárd embernek tudna táplálékot adni.

G. A. Knippi ausztráliai statisztikus már
1911-ben arra az eredményre jutott, hogy
valamennyi művelésre alkalmas terület ki-
használása esetén 132 milliárd embert el
tudna tartani a Föld. Azok az óvatos számi-
tások is, amelyek a szokásos földművelési
módszereket veszik tekintetbe, öt-tízmilli-
árdra teszik azt az embertömeget, amely-
nek a Föld táplálékot tudna nyújtani.

Az egészségügy fejlődése szintén növeli a
Föld lakóinak számát, úgyhogy például
1913-tól 1928-ig 112 millióval növekedett.
Holott a világháború mintegy 35 millió em-
beréletet követelt áldozatul.

A Föld lakóinak száma tehát állandóan
növekvőben van. A fejlődő ipár és kereske-
delem gondoskodhat megfelelő ellátásokról
is. A fentiek szerint a szükséges területek
is rendelkezésre állnak az embertömegek el-
helyezésére. Legfőképpen arra volna szük-
ség, hogy a lakosság megfelelőbb módon
oszoljék el az egyes területeken.

Ebből a szempontból nagy visszhangot
keltett Penck berlini geográfus elméleté.
Penck azt vitatja, hogy a legnagyobb nye-
réséget az emberiségre a trópusi területek
benépesítése és megművelése fogja jelen-
teni. Ebből a szempontból Brazília egymaga
12 milliárd embernek tudna hajlékot adni.

Afrika pedig a jövő világrésze volna.
Most az a helyzet, hogy a mérsékelt égöv
alatt a Föld lakosságának 72 százaléka él, a
trópusokon pedig 23 százalék. A mérsékelt
zóna azonban előreláthatólag 150 év múlva
megtelik. Az emberiség szaporodása tehát

Ribbentropp és Ciano Salzburgban megvitatják a danzigi kérdést

Valtozatlanul feszült a lengyel-német viszony. Öszre várják
a német-olasz-japán katonai szövetség aláírását

Ünnepélyesen fogadták Leningrádban az angol
és francia katonai küldöttségeket

Berlin, augusztus 10. A német lapok
jelentik, hogy ma pénteken Münchenbe
érkezik Ciano gróf olasz külügyminiszter.
Ciano tovább folytatja útját Salzburgba,
ahol a Fuschl kastélyban megbeszélést fog
folytatni Ribbentrop német külügyminisz-
terrel. Mint ismeretes, tegnap Csáky ma-
gyar külügyminiszter tett látogatást Rib-
bentroppnál.

Hitler kancellár szerda este óta szintén
Salzburgban tartózkodik, ahol első ízben

vesz részt az ünnepi játékokon.

A Ciano-Ribbentrop találkozónak a mai
körülmények között érthetően nagy fon-
tosságot tulajdonítanak. Ez a találkozó
egyik fázisa a nagy előkészületeknek, me-
lyek a közelgő nagy diplomáciai összecsa-
pásra folynak. A danzigi kérdés és a ja-
pánokkal való katonai szövetség ügye sze-
repelnek mindenekelőtt is a megbeszélés
napirendjén.

Brauschitsch tábornok beszéde

Berlin, augusztus 10. Brauschitsch tá-
bornok a német hadsereg főparancsnoka
tegnap nagy beszédet intézett a düssel-
dorfi Rheinmetall-Borsig üzemek munká-
saihoz. A beszédet, amelyet a rádió is köz-
vetített a birodalom valamennyi fegyver-
gyárának munkásai végighallgatták. Brau-
schitsch többek között a következőket
mondotta: „A világ legjobb munkásai, a
világ legjobb fegyvereit kovácsolták, a vi-
lág legjobb katonájának. Eppen ezért el-
sősorban a német katona mond köszöne-
t.“

Brauschitsch ezután kiemelte azt a baj-
társi érzelmet, amely a katonát és a mun-
kást összefűzi és olyan intézkedések fogna-
tosítását jelentette be, amelyek megerő-
sítik ezt a bajtársi köteleket. Mától fogva
bizonyos számú munkás jelen lesz a csa-
patok manőverein, hogy meg tudja érteni
annak a fegyvernek hasznos voltát, ame-
lyetkovácsol. Ugyanekkor a katonákat is
elviszik az üzemekbe, hogy fogalmat al-

kothassanak maguknak a fegyvergyártás-
ról. A német hadsereg főparancsnoka ez-
után kijelentette, hogy az üzemekben tel-
jesített szolgálat egy színvonalon áll a
frontszolgálattal. A birodalomnak fel kell
fegyverkeznie. Régen, midőn védelem nél-
kül állottunk, lebecsülték és megraboltak
bennünket. Ennek egyszer is mindenkorra
vége van. A birodalomnak nincs szüksége
arra, hogy fenyegetésekkel megfélemlítse
a világot, de magát sem engedi megféleml-
íteni.

Ha nem lesz más kiút

— Mint vezérünk benső munkatársa, biz-
tosított adhatok arról, hogy a Führer
egyetlen nemetnek az életével sem él visz-
sza. Ha azonban egy napon a Führer az
utolsó és a leggyóbb tétet fogja kérni től-
ünk, egy biztosak lehetünk afelől, hogy
nem létezik más kiút a számunkra és hogy
ez kikerülhetetlen szükségesség népiünk
fenntartására — fejezte be beszédét Brau-
schitsch tábornok.

Sajtóháború Danzig körül

Berlin, augusztus 10. Diplomáciai körök
véleménye szerint a német-lengyel viszony
változatlanul feszült és egyre élesebb han-
gu sajtópolémiaiáknak mérgesítik azt. Az An-
griff így ír:

— Történjék bármi is, a német felelős
államférfiak nem lesznek okolhatók a kö-
vetkezmenyekért. Danzig német volt és
mint ilyen, szerves része a Harmadik Bi-
rodalomnak, mely ereje és följénye tudatá-
ban nem tűri, hogy ott idegenek fészkel-
jék be magukat. A Führer Varsónak ked-
vező megoldást ajánlott és ha ezt a kor-
mány nem fogadta el, vállalnia kell a fe-
lelősséget, amelyben részesek lesznek Lon-
don és Párizs háborus biztatói is.

A Gazeta Polska viszont közli, hogy a
lengyel nemzet egy emberként áll a versail-
lesi békeszerződés Danzigra vonatkozó
pontjai mellett és nem tűri annak még
békés alapokon történő megváltoztatását
sem. Egy közel negyvenmillió népi jövőjé-

ről van szó és ezért egy szálíg kész harcol-
ni, ha kell.

Halifax és Raczyński megbeszélése

London, augusztus 10. Raczyński gróf
londoni lengyel követ az éjszaka folyamán
Varsóból jövet az angol fővárosba érke-
zett. Reggel Raczyński gróf látogatást
tett a Foreign Office-on, ahol Danzig ügyé-
ben megbeszélést folytatott Halifax kül-
ügyminiszterrel.

Az angol és francia katonai kül-
döttségek megérkezése

Leningrád, augusztus 10. Palasse tábor-
nok francia katonai attasé, Luguet ezre-
des francia légügyi attasé és Fireblace ez-
redes angol katonai attasé csütörtök reg-
gel utnak indultak az angol és a fran-
cia katonai küldöttség tagjainak fogadá-
sára, akik a City of Exeter hajó fedélzetén
az éjszaka folyamán érkeztek Leningrád-
ba.

(Folytatása a 8-ik oldalon)

még fogja kívánni a trópusokra való vándor-
lást és végül az emberiség önyolcada
fog a trópusokon lakni.

— Ezek a megállapítások mutatják, —
fejezte be előadását a tudós, — milyen ha-

talmas terek állnak még a föld népeinek
rendelkezésére. Azt is mutatják, hogy né-
hányezer, vagy akár néhánymillió ember el-
helyezése új területeken semmiesetre sem
megoldhatatlan feladat.

VILAG TÜKRÉ

Kiépíthető-e a német- orsz kereskedelmi kapcsolat?

Alábbi cikket a Neue Zürcher
Zeitung külkereskedelmi szak-
értője írta.

Néhány héttel ezelezt a Tass ügynökség
hivatalos közlése szerint megindultak a né-
met-orsz áru kicserélésére vonatkozó tárg-
yalások. Az orosz külügyi népbiztosságot
eztall berlini kereskedelmi attaséja fogja
képviseelni. Ebben az összefüggésben min-
denesetre jó lesz kivizsgálni a dolgot vaj-
jon a német-orsz kereskedelem alkalmas-
e arra, hogy a mai viszonyok között ki-
épüljön?

Egy nagy német kereskedelmi folyóirat
a napokban állástfoglalt ebben a kérdésben
és a következőket írja: „Németországban
már régóta lemondtak arról, hogy a né-
met-orsz kereskedelmi kapcsolatok során
érvényesítsék a politikai momentumokat.
Ebben a vonatkozásban csakis józan és
alaposan elgondolt gazdasági szempontok
jöhetnek tekintetbe. „E szerint tehát né-
met részről nincsenek ideológiai akadályai
annak, hogy megfelelő kereskedelmi szer-
ződés jöjjön létre a két birodalom között.
Orosz részről azonban erősen kiéleződött
a kérdés, vajjon vannak-e tárgyi okai a
szovjetnek arra, hogy a jelenlegi német-
orsz kereskedelmet erősen kifejlesszék?
A válasz illetékes körök részéről nem nagy-
on biztos. Németország ugyanis az
Oroszországgal való kereskedelem körül
sokkal érdekelt, mint a Szovjetunió.

Németország tudvalevőleg élelmiszter-
ben és nyersanyagban nem áll jól. Nagy
árakba tehát, hogy a Szovjetunióból im-
portálhasson takarmányt, húst, vaját, ga-
bonát, tojást, lent, nyersbort és egyebe-
ket, mindenekelőtt azonban fát, naftater-
méket, kenőolajat és mangánércet. El-
lenértékéért készáru és fél készáru,
főleg vas- és acéláru, gépeket és elektro-
mos készülékeket, stb. lenne hajlandó szá-
llítani. Csakhogy a Németország számára
fontos nyersanyagokat és élelmiszert a
Szovjetunió is nagyon jól használhatja sa-
ját lakossága számára. Különösen az új-
jannon létesített nagyiparok, szorulnak rá
a nafta termékekre, de ezen felül a mecha-
nizált mezőgazdaságnak is szüksége van
mindazokra a termékekre, amikre Német-
ország tartana igényt. A kevés fölösleget
a Szovjetunió minden különös nehézség
nélkül jó valutára tudja becserelni. Minek
is az értékes és könnyen eladható árut a
mai viszonyok mellett német készáru be-
cserelni, amiket ezenfelül hosszú lejáratra
szállítanak. Az exportból származó ha-
szonból a Szovjetunió a valutaerős orszá-
gokban a legkedvezőbb áron tud beszerez-
ni, különösen, ha készpénzzel fizet. Ez vi-
lágos és ezt Németország nagyon jól tud-
ja. Ezért a Szovjetunióknak nagy hiteleket
ajánl föl, amelyeket két év alatt ki kell
használni. Arról beszélnek, hogy Németor-
szág másfél milliárd márkát ajánlott fel
Oroszországnak.

Bizonyos, hogy másfél milliárd nem ba-
gatel összeg, bizonyos az is, hogy a német-
orsz árucere legjobb éveiben Németor-
szág 1388.5 millió márkányi árut exportált
a Szovjetunióba. Azonban az akkori évek
és napjaink között nagy a különbség. 1931-
—32-ben a Szovjetunió az első öt éves ter-
vezés gazdaság jegyében állott, ma már a har-
madik öt éves tervezés gazdaság közepén van.
Közben Szovjetország jelentékeny val

Az Amerikába irányuló tőkeáramlás ijesztő gyorsulása

Az Egyesült Államokban rosszabb a gazdasági konjunktúra, mint a tőkeszegény európai államok leg-többjében! Háború esetén két év alatt Európa minden aranya Amerikába kerülhet

Nemzetközi tőkeáramlások a világháború előtt is voltak. A gazdaságilag kevésbé fejlett országok iparuk felépítése és mezőgazdaságuk megjavítása, valamint közlekedési viszonyaik fejlesztése érdekében nagyszámú külföldi kölcsönöket vettek fel és a tőke általában oda áramlott, ahol — magasabb kamatot kapott. Olyan erős és egyoldalú nemzetközi tőkeáramlás azonban, amilyen a világpolitikai feszültség hatása alatt az utóbbi években fejlődött ki, még sohasem volt. „Békeidőben” rendszerint az volt a helyzet, hogy az idegen tőkét kölcsönvevő országoknak nagy behozatali szükségletük volt gépekben, felszerelésekben, nyersanyagokban és ezeket a szükségleteiket azok az országok fedezték, amelyek egyúttal a pénztöke bocsátották rendelkezésükre, így Anglia, Franciaország, Hollandia. A tőkeáramlások nagy része tehát árukból történt és csak kis részben aranyban. Azonkívül, ha valamely ország azt látta, hogy túl sok tőke áramlik ki, akkor jegybankja felemelte a kamatlábát és ez rendszerint már elég volt arra, hogy a tőkét az országban való maradásra bírja.

Ahol viszont tőkefelesleg volt, kamatlezárással még igyekeztek is a tőkét rávenni arra, hogy külföldön keressen kedvezőbb befektetést. Félszázalékos, vagy egyszázalékos kamatkülönbözettel meg lehetett indítani, de meg is lehetett állítani a tőkeáramlást, mert hiszen a tőke majdnem minden országban egyformán biztonságban érezte magát — háborútól, devalvációtól, az aranyalapról való letérésről sehol sem félték, tehát igazán csak a kamatláb volt mérvadó a tőkeelhelyezkedésre. Még ma is látható a háború előtti kölcsönök kamatlábján, hogy általános-ságban Angliában 2½%-os, Franciaországban 3%-os, Németországban 3½—4%-os, Ausztriában és Magyarországon 4½%-os, a balkáni államokban pedig 5%-os, kivételesen 6%-os kölcsönöket szoktak kibocsátani. Ilyen szelíd kamatkülönbözöttekre volt szükség, hogy a tőke a nyugati államokból, ahol bőségesen állott rendelkezésre, keleti irányba tendáljon. Német közgazdaságtani szakírókkal ezt úgy hívták, hogy „Zinsgefälle”, amit a „kamatláb lejtősségével” lehet fordítani.

mint 1937-ben, ismét megfordul és Amerika főleg aranyának egy részét visszaadja a többi országnak. Gondolkozába ejtő mindazonáltal az a tény, hogy csak az utolsó 3 hónap alatt 1 milliárd dollár értékű arany érkezett az Egyesült Államokba!

Az a kérdés, fognak-e az Amerikai Egyesült Államok maguk valamit tenni az országukba irányuló egyoldalú tőkeáramlás ellen. Hiszen láttuk, hogy ez az arany ott teljesen haszontalan szerepet tölt be, míg a többi ország vásárló ereje az aranykiáramlás folytán gyengül, esetleg teljesen kimerül, ami végeredményben Amerikának is csak kárára lehet. Mindenekelőtt arra volna szükség, hogy Amerika erősebb mértékben vásároljon külföldi árukat és mondjon le arról, hogy amikor a nemzetközi tőkét magához vonzza, egyúttal hatalmas mértékben aktív kereskedelmi egyenlege legyen, amely további készpénzfizetéseket tesz szükségessé.

Morgenthau amerikai államtitkár már foglalkozott ezzel a jelenséggel és azt mondta, Amerika nem tehet erről az aktív kereskedelmi egyenlegről: annak oka — megint csak egy groteszk jelensége — az, hogy az európai államok jó a konjunktúra, Amerikában pedig rossz, tehát Európa vásárlóereje nagyobb, mint Amerikáé és ezért exportálják Európába az árukat, amelyeket az amerikai lakosság nem képes megvásárolni. Csak azt felejtette el megmondani az államtitkár, hogy ez az állítólagos „jó” kon-

junktúra a fegyverkezéseken alapszik és az áruk, amelyeket Amerika a „jó” konjunktúra kihasználása céljából Európába szállít, akár nyersanyagok, akár gyártmányok, a fegyverkezést szolgálják. Így Amerika aktív kereskedelmi mérlege is tulajdonképpen a nemzetközi feszültség és háborús veszély folyamánya. A nemzetközi helyzet tehát duplán idéz elő aranyáramlást Amerikába: egyrészt a tőkemenekülés, másrészt az amerikai áru-export útján. A két folyamat egymást kölcsönösen erősíti.

Melléknyelv: az ezüst

A világ aranykészletének ma pontosan 67 százaléka van az Északamerikai Egyesült Államokban; a fennmaradó 33% megoszlik az összes többi államok között. Közel vagyunk tehát már ahhoz a helyzethez, hogy az arany arát az Egyesült Államok fogják megszabni, mint ahogy az ezüst arát már ma ők szabják meg. Ennek éppen a napokban láttuk drasztikus példáját, amikor Amerika azért, hogy megszűntesse a külföldi ezüstválsárlást, nagy beszedést idézett elő a nemzetközi ezüstpiacon. Az mondják hogy ez esetben politikai okai voltak Amerika intézkedésének, és pedig részben Mexiko, részben Japán ellen irányultak (mivel a kínai ezüstbányák egy része Japán kezébe került és Japán ezüst-exportokkal is igyekezik hadviselését finanszírozni). Ugyancsak politikai, vagy más egyéb okokból Amerika valamely nap megszüntethetné a további aranyvásárlást is. A helyzet csak annyiban különbözik az ezüst helyzetétől, hogy aranyra bizonyára akadna-nak mindig más vevők, míg az ezüstnek már évek óta az U. S. A. az egyetlen nagy vevője. De vajon mivel fognak az adós-államok fizetni, ha egy szép napon Amerika már — aranyat sem fogad el? Ez ma egyike a jövő méhében rejlő rejtélyeknek, amelyeket ugyanugy jobb nem felkutatni, mint a jövő sok más problémáját...

Békéssy Imre

Amerika csak aranyfizetést fogad el

Ma nincs a világnak az a kamatdifferenciája, amellyel a tőkét akár kivándorlásra, akár visszavándorlásra lehetne bírni. A biztonságérzet hiányát, amelyet a nemzetközi feszültség okozott, nem lehet kamatkülönbözöttekkel megvásárolni. Az Amerikai Egyesült Államok, amelyek a háborúban és a háborút követő első tíz év alatt nagyszámú kölcsönöket helyeztek el Európában, a háború utáni második évtized alatt már csak egy igyekezt ismernek: a kölcsönadott tőkét — vagy, ha másképpen nem megy, annak menthető töredékét — visszakapni. Az európai tőkések pedig azokból az országokból, ahonnan a tőke kivétel még szabad, felváltva hol Angliába, hol Amerikába küldik tőkefeleslegüket. 1938 szeptember óta, amely időpontban nyilvánvalóvá vált, hogy Anglia és háborúba keveredhetik, mindig erősebben és egyoldalúbban, csakis Amerikába áramlik a nemzetközi vándortőke.

Ha az Amerikai Egyesült Államoknak passzív kereskedelmi mérlegük volna, akkor a tőkeáramlás nem járna egyúttal aranyáramlással, mert hiszen a tőkék átutalással egyensúlyozná az amerikai import-többlet kifizetését, az amerikaiaknak is volna átutalni valójuk Európába és így a fizetések kiegyensúlyoznák egymást, arany helyett áruk menének Amerikába. A helyzet azonban az, hogy az Amerikai Egyesült Államok kereskedelmi mérlege rendkívül aktív, az 1938. évben több, mint egymilliárd dollár volt az U. S. A. kiviteli többlete. Ebben a tekintetben is homlokegyenest ellenkező a helyzet a háborúelőttivel: a háború előtt azok az országok, amelyek tőkét importáltak, egyúttal árukat is importáltak, ma fordítva, az egyetlen nagy tőkét importáló országnak van egyúttal a legnagyobb áruexportfeleslege. Ily módon a tőkeáramlást nem egyenlíti ki az áruáramlás, hanem a tőke csak aranyban utalható át és ezenfelül még az áruexportot is csak arannyal lehet megfizetni. Ily módon Amerika kereskedelmi mérlege még kielezi, még egyoldalúbbá teszi az aranyáramlást.

5 év alatt Amerika aranya nyolcóról tízmilliárd dollárra szaporodott

A londoni „Westminster Bank” jelentésében olvassuk, hogy a dollárnak 1934-ben bekövetkezett leértékelése óta az Amerikai Egyesült Államok összes exportfeleslege kétmilliárd dollár volt (amiből mint fent említettük, több mint egymilliárd az egyetlen, 1938-as évre esett), ugyanezen idő alatt a külföldnek adott amerikai kölcsönökből másfélmilliárd dollárt sikerült behajtani. Egyúttal a külföldiek 1,2 milliárd dollárért vásároltak amerikai értékpapírokat és 1,5 milliárd dollár összegben helyeztek el Amerikában bankbetéteket. Összeadva a négy tételt, azt látjuk, hogy öt év alatt 6,2 milliárd dollár volt Amerikába átutalandó. Ezt az összeget csak kis mértékben egyensúlyozhatták a kivándoroltak pénzküldeményei európai hozsátartozói címére. A kivándoroltak hazaküldött pénzei a háború előtt igen nagy szerepet játszottak, az utóbbi években azonban fokozatosan veszítenek jelentőségükből, aminek többek között az a groteszknek mondható oka van, hogy minden tőkeáramlás ellenére is az amerikai gazdasági élet pang, a konjunktúra rosszabb, mint a tőkeszegény európai államok legtöbbjében, az Egyesült Államokban még ma is 10 millió munkanélküli van és így mind kevesebb pénz jut, az európai szegény hozzátartozók támogatására...

Valószínűleg még a fenti 6,2 milliárd dollárnál is több tőke áramlott volna Amerikába, ha nem lett volna — 1937. szeptembertől 1938. júliusáig — olyan intermezzo is, amikor a nemzetközi tőke áramlása átmenetileg megfordult, Amerikából visszavonult és Európában helyezték el a pénzeket. Ez az az idő volt, amikor az 1936/7-es tözsedei és nyersanyagpiaci „boom” után bekövetkezett az amerikai gazdasági visszaesés, amely sok tőkét amerikai pénzeinek visszavonására késztetett. E „repatriáló” tőkések között számos francia is volt. Míg 1938-ig a franciák alkották a „vándortőkések” zömét, addig a francia frank stabilizációja óta a francia tőkék nagy részét hazahozták. Ezidőszent a franciák a világ legnyugodtabban viselkedő tőkésai. Ez — bármilyen különösen hangzik — megint csak a nemzetközi feszültséggel függ össze, mert a köteleesség-tudó, hazafias francia ilyen időkben már nem tartja ildomosnak pénzt külföldön tartani, noha — vagy talán éppen azért, mert — ezt a francia törvények máig sem tiltják. Az is lehet, hogy éppen háború esetére gondolják biztonságosabbnak, tőkéjüket odahaza tartani, mint tengerentúli. Tény az, hogy Franciaországból a tőkekiáramlás 1938 közepe óta megszűnt, míg más országokból éppen azóta öltött minden eddigi mértékét felülmúló arányokat.

Jellemző az Amerikában felgyülemlett aranykészletek szaporodásának gyorsaságára, hogy míg 1934-ben még csak 8 milliárd dollár értékű arany volt az Egyesült Államokban, addig az ottani aranykészletek 1937 végén 12,8 milliárd, 1938 végén 14,5 milliárd, 1939. június 1-én pontosan 15,956 milliárd dollárt tettek és június második felében túléptek a 16 milliárd dollárt. Öt év óta tehát Amerika aranya megduplázódott.

Hogy milyen kevésbé gazdaságos szerepet tölt be ez az arany mennyiség Amerikában, arra jellemző az, hogy mindössze 13,3 milliárd dollár összegű bankjegy (gold certificate) van az Egyesült Államokban forgalomban. Míg egyes európai államoknak egyáltalában nincsen már bankjegyfedezetük, addig Amerikában 120%-os bankjegyfedezet áll fenn. A bankjegyeknek ez a túlfedezettség azonban egyúttal azt mutatja, hogy a külföldről beáramlott tőke nem tud felszívódni az amerikai gazdasági életben, hanem idegen, hasznavehetetlen testet alkot, amely nem képes megélni a gazdasági és hiteléletet. Az amerikai kormány kincstárjegyét a nagy pénzbőség következtében ma már ½ ezrelékes (nem ½ százalékos!) kamatláb mellett lehet csak a pénzpiacon elhelyezni — de az amerikai konjunktúra mégsem mutat javulási tüneteket.

Az utolsó 3 hónap alatt egymilliárd dollár arany érkezett Amerikába

A „Banker” című londoni szaklap felveti azt a kérdést, hogy ha így mennek a dolgok tovább, meddig fog még tartani, amíg a világ teljes aranykészlete az Amerikai Egyesült Államokban gyülemlik fel. Egyúttal kiszámítja, hogy háború esetén az európai államok 2 év alatt teljes aranykészletüket volnaik kénytelenek az Egyesült Államoknak hadiszállításokért kiszolgáltatni. Az ilyen számításokat persze feantatással kell fogadni és különben is csak háború esetére vonatkoznak. Ha sikerül a békét megővni, az is könnyen lehet, hogy a tőkeáramlás iránya,

Újabb rendeletet adott ki a nemzetvédelmi minisztérium az augusztus 15.-i katonai behívásokról

Kiknek kell jelentkezni augusztus 15-én katonai szolgálatra? Tudnivalók a behívásokról

Cluj, augusztus 10. A nagyvezérkar tegnap délután az alábbi hadügyminiszteri hivatalos közlemény juttatta el a sajtóhoz:

1. 1939 augusztus 15-re tartoznak bevonulni mindazon tisztek, altisztek és közkapitányok, akiknek sárgaszínű, sürgős jelzésű, kétszillagos behívóparancsuk van és azon a következő pecsétek valamelyike: „A. T. I.”, „B. T. I.”, „C. S. I.”, „C. T. I.”, „D. T. I.”

Mindezek tartoznak augusztus 15-én a behívón jelzett csapattestnél és kaszárnnyában jelentkezni, függetlenül attól, hogy ebben az évben voltak-e már behíva, vagy pedig halasztást, vagy felmentvényt kaptak a behívás alól.

2. Hasonlóképpen tartoznak jelentkezni mindazok, akiknek sárgaszínű, sürgős, háromszillagos behívóparancsuk van a következő pecséttel: „D. U. I.”, „B. T. I.”

3. Végül tartoznak ugyancsak augusztus 15-én jelentkezni mindazok, akiknek sárgaszínű, sürgős behívóparancsuk van, négy csillaggal és a következő pecséttel: „A. U. I.”

Tisztek, altisztek és közkapitányok tartoznak a behívóparancs másikkal oldalon foglalt utasításokhoz alkalmazkodni.

Azokat, akik a behívóparancson megjelölt időn belül nem jelentkeznek csapattestüknél, a katonai büntetőkönyv értelmében, bíróság elé állítják őket.

Értékes tevékenységet fejtenek ki a munkatáborba behívott katonai előkészítő ifjak

Cluj, augusztus 10. Mint a múltban, úgy ez évben is, a katonai előkészítőök az iskolai szünetidőben kötelező voltan munkatáborba kell vezessenek, mely ezúttal felülmúlva az eddigieket, sokkal nagyobb mértékű és nagyobb szabásúnak ígérkezik.

Kolozsvárt július 10-én vette kezdetét a közmunka, a Károly király parkban, Velelean Mircea főhadnagy irányításával, ahol a katonai előkészítőök a nemrégben a parkhoz csatolt szomszparti területen dolgoznak. A munkatáborban mintegy 70 katonai előkészítőök dolgozik, akik az egyetemmel szemben levő otthonban étkeznek és laknak.

A munkatáborban július 16-án magas vendége volt. *Mudin* ezredes, a bukaresti előkészítő központ országos inspektora személyében, aki a legnagyobb elismeréssel fejezte ki *Rosiinu* Alexandru őrnagy kolozsvári katonai előkészítő parancsnok előtt, a táborban tapasztalt fegyelméről és tisztségéről.

A második csoport augusztus 3-án kezdte meg a közmunkát és az augusztus 23-ig tart. A második csoport parancsnoka Pop Emil főhadnagy, a 83-as gyalogezred aktív tiszteje, helyettesítője Stănescu Vasile hadnagy, akik nagy lelkiismerettel ve-

zetik a munkatábor. Megemlítsük még, hogy a második csoport mintegy hetvenöt katonai előkészítő közül a felét kisebbségi alkotják. Az előkészítőök munkaideje reggel 6—11-ig, míg délután fél hatól hétig, gyakorlatokat végeznek. Ünnepeken pedig zene, sport, stb. program szerepel.

Külön ki kell emelni dr. *Bran* őrnagy és dr. *Chiper* kapitány katonai orvosok szakszerű képzettségét, aminek eredményeképpen a munkatáborban még egyetlenegy megbetegedés, de még komolyabb sérülés sem történt.

— **Gyermekek gázolt az autómobil.** Sulyos szerencsétlenség történt tegnap a kolozsmegegyei Nagykapus községben. Az 1628. rendszámú francia gépkocsi, amelyet Charles Leval sofőr vezetett, elütötte Szilágyi Miklós 10 éves fiúcskát, aki az országútban akart keresztülmenni. A gépkocsi utasa, Merlin Linges amerikai állampolgárságu egyetlen hallgató volt, aki tanulmányutra jött Romániába. A csendőrség az ügyben megindította a vizsgálatot és több tanút hallgatott ki, akik azt állítják, hogy a gépkocsi meg nem engedett sebességgel haladt. A halálós végautóvizsgálat ügyében a vizsgálat tovább folyik.

AUGUSZTUS 11.
nyugodtan végz...
ami történt volna...
ebb ösztönrel ismert...
mint a művelt ember...
ott képzelőerejének...
ének áldozatává vá...
térése közben, a l...
ogatta Nagyban...
óta először volt a...
csalotat Gh. Raco...
mmesterével. Nagy...
ő megtekintette...
egysztén a szépm...
találkozott Ion M...
zeti államtitkárral.

nőző
yarakban

elnök Slavescu Vic...
tett a ploesti Co...
résére szállított...
miniszter Ploesti...
ják felül. Calines...
k.

tek részt
kozóján

adik 10 óráig ig...
töltötték el az idő...
ének számok és szá...
rőtönzött műsoro...
résztvevők számára...
rőtönzött műsor s...
(Kadima Temesvár...
Kató (Kadima) éne...
(Ivria Brassó) szá...
zsef. Roth József és...
Malkabi tagjai mű...
járultak nagy részben

illagturájának rész...
p kiránduláson vettek...
p kisebb csoportokra...
tájk kirándulásokat a...
természeti szépségeik...
(W—)

anácós Bucarestben...
Vaida-Voevod Sándor...
épviselelőház elnöke, a

művelők adóját. Buc...
köznyelvisztér recd...
adóhivatalok elősor...
bit hajtásák be. A föld...
arítás és cséplés elő...
államkincstár részéről

yi minisztérium jele...
entik: A földművelé...
beérkezett jelentése...
amatban van az egé...
eredmény általában k...
Erdélyben, Moldóvában...
ban, valamint Munt...
mőségileg kitűnő a ter...
megfelelő volt az ered...
ban: Bukovinában, Er...
an is. Az ország északi...
zab aratása. A hozs...
az ország északi rész...
vevették. A gyümölcs...
almában és körtében

kolai tanár vesz rész...
Bucarestből jelentik...
azon kezdeményezése...
jét minél szélesebb k...
mány felkarolta és le...
pülökursusokat rendez...
anások számára, hogy...
aik között népszerű...
szmjét. A repülőtan...
20 között lesz Fogar...
iskolai tanár vesz részt

at,

képviselőket...
tal részére.

ed

HIREK

— ÖFELSÉGE KEGYESKEDETT A KOLOZSVÁRI „ASTRA“-UNNEPSEGEK VÉDNÖKSÉGÉT ELFOGADNI. Az uralkodó kegyeskedett a szeptember 9-11 között Kolozsváron az „Astra“ kulturegysület jubileuma alkalmával rendezendő ünnepségek előtti tisztességét elfogadni. Az uralkodó által elfogadott ünnepi programot holnap hozzák nyilvánosságra.

— Ghelmegeanu közlekedési miniszter sajtónyilatkozatot adott az utépítési beruházásokról. Bucurestiből jelentik: Mihail Ghelmegeanu miniszter a sajtó képviselői előtt a következő nyilatkozatot tette: Az az akció, melyet az országutak modernizálása érdekében 1938 májusában 800 millió lej hiteli megszavazásával kezdtünk, nem szorítkozhatott csupán arra a programra, amely 1185 km utvonalt modernizálását és egy 216 km-es új utvonalt építését tűzte ki. Ezek a munkálatok, melyet októberig be fognak fejezni, csak az általános utjavítások kezdetét jelentik. Ezért a minisztertanács megszavazott és öfelsége szentesített egy újabb 870 millió hitelt, melyet új utépítési munkálatokra fognak fordítani. Ezeket a munkálatokat 1939-1941. években fogják végrehajtani és a munkaterv magában foglalja a Pitesti-Craiova, Craiova-Turnu Severin, Mehadia-Lugos-Temesvár, Pitesti-Câmpulung, Iasi-Tg. Frumos közötti utvonalt modernizálását, a Bucuresti-Nagyvárad, Ploesti-Buzau, Brassó-Segesvári utvonaltan szükséges hidak építését. Azonkívül megállapítja a Kolozsvár-Nagyvárad közötti nemzetközi országút egyes szakaszainak és a Bucuresti-Urziceni közötti országút munkálatainak befejezésére kötött szerződés időpontját. Ennek a programnak a célja az, hogy új, modern országutakkal kössék össze a nagyobb városokat és befejezzék a Bucuresti-Nagyvárad közötti utszakaszk építését, amely utszakaszk tudvalevőleg a london-konstantinápolyi nemzetközi utvonalt egyik részét képezi. Hasonlóképpen 1940 november 1-ig befejezik a Bucuresti-Urziceni közötti utszakaszk építését, amelyet a régi szerződés szerint csak 1942-ig kellett volna elkészíteni. Az utak burkolására mindenütt a nagy ellenállóképességű könnyű bitumen burkolást fogják alkalmazni, amint azt az európai államok közül a legtöbbben tették. A bitumen burkolat nemcsak nagyon tartós, de könnyen is lehet javítani és simaságánál fogva, kitűnően lehet közlekedni rajta. Az új utépítési programmal biztosítva van az utépítési munkálatok folytonossága és megszilárdultak a múltévi munkálatok megkezdésekor alakult román ipari vállalatok is.

— Fegyház és vagyonelkobzás vár a magyarországi valutázókra. Budapestről jelentik: A minisztertanács elé került a valutáris bűncselekmények szigorúbb megtorlásáról intézkedő törvényjavaslat. A minisztertanácsban Antal István államtitkár ismertette részletesen az új törvényjavaslat főbb pontjait. Az új törvényjavaslat a fizetési eszközökkel való visszaéléseket és a különböző valutáris bűntetteket sokkal szigorúbban torolja meg, mint az a törvény, melynek alapján eddig hasonló bűncselekményekben ítéletet mondott a bíróság. Az új törvényjavaslat lényegesen felemeli kivánja a büntetéseket és a valutáris bűncselekmények ezentúl 5-15 évig terjedő fegyházbüntetéssel járnak. Alkalmazható lesz az új törvény szerint a dologházakba utalás is, amelyről tudni kell, hogy az ilyen ítéletkél a büntetésnek csak az alsó határát szabja meg a bíróság. Tehát csak azt mondja ki, hogy minimálisan mennyi időt kell az elítéltnél a fegyházban eltölteni. A felső időhatár nincs megszabva. Az új javaslat szerint a valutáris bűncselekmények dologházi büntetésének alsó időtartama minimumként három esztendő, de a büntett elkövetője ezentúl még bizonytalan ideig a dologház lakója lehet, esetleg életfogytig is. A bíróság gyakorlatában a valutáris bűncselekmények vádlottjait fegyházbüntetés mellett vagyoni büntetéssel is sújtották. A mellékbüntetésként kiszabott vagyoni büntetések közé most majd bevonul a vagyonelkobzás. Ez a vagyonelkobzás lehet részleges és lehet teljes. Az új törvényjavaslat az alkalmazott bűncselekményének megállapítása során kiterjed a vállalat vezetőségének gondosságára, vagy gondatlanságára is. Amennyiben megállapítható az, hogy a vállalat vezetősége az ellenőrzésben nem járt el a kellő körültekintéssel, akkor felelősségre kell vonni a vállalat tulajdonosát, illetve vezetőit is és a nyilvántartott vállalati vezető ugyanolyan büntetéssel sújtható, mint a bűnper vádlottja. Az állampolgárság megvonása, vagy a magyarosított név használatának eltiltása — az elterjedt hírekkel szemben — nem szerepel az új törvényjavaslat büntető rendelkezései között.

Háromévi munkával elkészült az angol csodarepülőgép

London, augusztus 10. Az angol légügyi minisztérium megrendelésére a Fairey-repülőgépgyár háromévi kemény munka után, amelyet a legnagyobb titokban végeztek, most egy olyan új személyes repülőgépet kezd sorozatosan gyártani, amely valóságos forradalmi újítást jelent az aviatikában. Röviden összefoglalva arról van szó, hogy a Fairey-gyár konstruktorjeinek sikerült egy olyan repülőgéptípust feltalálni, amely repülés közben egyfedélű gépből bármikor kétfedelűvé, biplánná alakítható át és viszont.

Ez a találmány szinte beláthatatlan lehetőségeket tár fel és különösen nagy jelentősége van ma, amikor a repülőgépek gyorsasága már-már kezdi elérni az alkalmassá válni a határát jelentő ötszáz kilométert. Az angol légitőlőknél már ma is vannak harci gépei, amelyek óránként háromszáz kilométeres sebességgel szállanak, úgyhogy a gépfegyverek leszerelése után, csekély változtatásokkal még nagyobb sebességet is el tudnak érni egyenes vonalban való repülésnél. Ez annyit jelent, hogy ugynevezett „bukórepülésnél“ a gépek sebessége megközelíti az ötszáz mérföldet.

A nagy sebességnek egy nagy hátránya van: mennél nagyobb a gépek gyorsasága,

annál nagyobb a leszállási gyorsaság is, viszont annál lassabban emelkednek a magasba indulásnál a gépek. Ennek az a magyarázata, hogy a gyorsaság kedvéért a repülőgépek szárnyainak hordfelületét egyre jobban csökkentik, hogy minél kisebb legyen a légellenállás. Ez azután a leszállásnál bosszálja meg magát, mert kisebb lévén a surlódás, a gépek igen nagy sebességgel érnek földet, ami katasztrófára vezethet.

Különböző szellemes módon igyekeztek ezen segíteni. Az angol Handley-Page-repülőgépgyár találmányát ma már elfogadta az egész világ. Ez a találmány lényegében abból áll, hogy a gépek hátsó szárnyfelületi lecsaphatók, úgyhogy a repülés irányára merőlegesen álló szárnyrészek fekézőleg hatnak. A Fairey-repülőgépgyár most egy nagy lépéssel továbbmegy, amennyiben az új találmány a gyorsjárathoz gépeket két új szárnyal ajándékozta meg. Felszálláskor mint biplán indul el a gép, majd amikor bizonyos magasságot ért el a pilóta, a két alsó szárnyat egy gépezet segítségével bevonja. A szárnyak teljesen eltűnnek a repülőgép törzsében, viszont leszálláskor ismét előbujnak és így a meg-nagyobbodott hordfelület fékéző hatása erősen érvényesül.

— Nagy tűz pusztított a fővárosban. Bucurestiből jelentik: Nagy tűz pusztított tegnap a fővárosban. A tűz Papadopol mérnök házában ütött ki és csak néhány órai megfeszített munka után sikerült megfékezni. Igen nagy gondot okozott a tűzoltóságok a tűz továbbterjedésének megakadályozása. Az oltási munkálatok közben az egyik beomlott fal maga alá temette Stanislav Mihail tűzoltó altisztet, aki igen súlyos sérüléseket szenvedett. A ház és a két szomszédos rak-tár elpusztult.

— Öngyilkosságot követett el egy husz éves leány. Bucurestiből jelentik: Hilda Ionescu 20 éves fiatal bucaresti, illetőségű nő tegnap a Herestrau tóba vetette magát. Öngyilkosságának oka minden valószínűség szerint szerelmi csalódás.

— Dán bombavetőket pusztultak. Kopenhágából jelentik: Egy dán bombavető repülőgép Jütland szigetén, Verdo város közelében 2000 méter magasságból lezuhant és vezetője életét vesztette. Egy másik dán hadirepülőgép a főváros közelében zuhant le és a gép hat utasa, valamint a kísérő személyzet megsebesült.

— Tűz Egerezen. Abraham Eliz egeresi lakos házában tűz ütött ki, amely nagy kárt okozott. A kár meghaladja a 30.000 lejt. A csendőrség bevezette a vizsgálatot a tűz okának megállapítására.

— Orvosi hír. Dr Weisz Fülöp belgyógyász hazaérkezett és rendelkezéseit megkezdte. (Regele Ferdinand 34. I. d. u. 3-5-ig.)

— A támadó egységeknek van sikérük az angol légi hadgyakorlatokon. Londonból jelentik: Az angol repülőgépek gyakorlati eddig igen nehéz légkörü viszonyok mellett folytak le. A borús időjárás a támadó repülőgépek kedvezett, de a védekezésre beállított gépeknek és légelhárító ütegeknek számos ponton sikerült a támadásokat elhárítani.

— Leitatta a börtönört és megszökött a betörő. Bucurestiből jelentik: Vasile Seves alias Savescu 15 évre elítélt betörő, akit kihallgatásról kísértek vissza a börtönbe, megszökött. Megállapítást nyert, hogy utközben leitatta a börtönört, akit letartóztattak. Sevest keresik.

— A gázlárók megrendelésének határideje — mint köztudomású — július 31-én lejárt. A bucaresti központ megbízottja augusztus 11-12-14-én itt tartózkodik és rendelkezéseket még büntetőjegykönyv nélkül felvesz. Érdeklődők fenti határidőben forduljanak Boros papírüzletéhez (Adalbert B. Gold), ahol kedvező fizetési feltételeket is nyújtanak.

— A román fakivitel növekedése. Bucurestiből jelentik: A kormányának Németországgal és Angliával kötött gazdasági egyezményei következtében jelentős mértékben növekedett az ország gazdasági kincseinek és főképpen a faanyagok kivitele a fenti országokba. A fakivitel megtízszereződött. Hétfőn Románia több faanyagot adott el, mint az elmúlt egész esztendő tartalma alatt. Az elmúlt évi 55.596 köbméterrel szemben ez év első szemeszterében már 117.800 köbméter fát szállítottunk Németországba. Olaszország 32 ezer köbméter fát vásárolt az elmúlt évi 5139 köbméterrel szemben, míg Anglia megötszörözte vásárlását. Az elmúlt évi 11.213 köbméterrel szemben ez idén már 56.064 köbméter faanyagot vett át Romániától.

— A hatóságoknak tilos kiegészítenie a sikkasztókkal. Aradról jelentik: A temesi helytartóságtól Arad városához érdekes átirat érkezett, amely szerint a hatóságoknak szigorúan tilos kiegészíteni a sikkasztókkal az okozott kár megtérítése révén. A sikkasztókkal szemben minden egyes esetben bünvádi utal kell eljárni.

— Törökország 11 hajót rendelt Angliában. Isztambulból jelentik: Törökország 11 hajót rendelt az angol hajóépítő műhelyekben, 7 egyenként 1800 és 4 egyenként 8206 tonnás gőzöst.

— Testvérgyermek megdöböntö trágédiája. Kisenevből jelentik: Saptá Sate község közelében megdöböntö szerencsétlenség történt. Agafia Untila 14 és Alexei Untila 8 éves gyermekek, akik testvérek, a közég határában levő vályogvető helyre mentek, ahol vályogot akartak kivágni. A gyermekek úgy látszik vigyázatlanul jártak el, mert az egyik fal beomlott és a két gyermeket maga alá temette. A szerencsétlenséget a falubeliek, akik ugyanazon mentek, csak órák múlva fedezték fel, amikor a két szerencsétlen testvér már halott volt. A megdöböntö trágédia ügyében a hatóságok folytatják a szigorú vizsgálatot.

— Dr Farkas Tibor sebez, nögyógyász. szülész hazaérkezett és megkezdte rendelését d. e. 9-10 és d. u. 1/2-4-6-ig a Calea Regele Ferdinand 30 szám alatt.

— Újabb üdvözlő távirat a propagandaügyi államtitkársághoz. Bucurestiből jelentik: Eugen Titeanu propagandaügyi államtitkár legutóbb ismét több üdvözlő táviratot kapott a vándor filmsport körútjával kapcsolatosan. Borgo-Pund közég lakossága nevében Stefan Bardos jegyző és Andrei Baloiu bíró üdvözölte megleghangu táviratban az alminisztert.

— Román küldöttség utazott Párizsba. Bucurestiből jelentik: A román és francia kormányok között megegyezés folytán román küldöttség utazott most Párizsba, hogy a Bucuresti-Budapest-Stuttgart-Párizs légijárat rendszerítéséről tárgyaljon a francia kormányval. A légijáratba a LARES román repülőtársaság is belekapcsolódnék.

— Újabb bányaszerecsétlenség Németországban. Berlinből jelentik: A hildeshelmi Hildesa bányában szerencsétlenség történt, amelynél 15 munkás életét veszítette. A hatóságok vizsgálat megindult.

— A Chasam Sofer jesiva vezetősége ezenél meghívja a jesiva t. tagjait, valamint az érdeklődőket a f. hó 12-én, szombat délután 1/2 órakor a Gen. Poetas 28/a alatti helyiségében megtartandó szemesztervégi vizsgára.

— Nagybanán megalakult a Noar Hacioni. Nagybanányról jelentik: F. hó 7-én tartotta alakuló gyűlést a Bogré Hanoar Hacioni, mely alkalommal Ackermann Mordechai tartott nagy ideológiai referátumot és rámutatott a cionizmus aktuális problémáira. Több hozzászólás után a következő vezetőséget választották meg: Grünfeld Ignác, Káhn Lajos, Schwartz Gábor, Weisz László és Darvas Klári. A vezetők személye garancia arra, hogy ezen egyesület rövidesen az első között lesz a helyi szervezetek között. Az első nagy kulturális előadást f. hó 14-én, hétfőn este fél 9 órakor tartja az egyesület — saját helyiségében, Str. Petru Maior 15 alatt, mely alkalommal Löwi Mancsi fog előadást tartani.

— A német kormány hozzájárult a tüdőkövet kinevezéséhez. Berlinből jelentik: A birodalmi kormány hozzájárulását adta Huse-rev Gerede török követ kinevezéséhez.

— Rivél József szatmári főkapitány vendégszereplése. Szatmár főkapitánya, Rivél József pénteken este és szombaton reggel a kolozsvári Ben Avrohom egyesület Bariká uccai templomában előadkozni fog. A népszerű főkapitány előadása iránt városszeri nagy az érdeklődés.

— Háborus szállításiügyi irodát állítottak fel az Egyesült Államokban. Washingtonból jelentik: A hadügyi- és tengerészeti miniszteriumok közlik, hogy polgári személyek vezetésével „háborus szállításiügyi irodát“ állítottak fel, amelyek éppen olyan nagy hatáskörre lesz, mint a világháború idején működött hadiipar ellenőrző bizottságnak.

— Példátlan sikert aratott a szigetiekönista ifjúság miseros KKL-estje. Szigetről jelentik: Az Ifjúsági Blokkba tömörült szigetiekönista ifjúsági csoportok az elmúlt szombat este jiddis és román nyelvű miseros KKL-estélyt rendeztek az Aro-mozsion, amelynek sikere felejthetetlenül felülmúlta a műkedvelő előadások nivóját. Rónai Fánka lendületes román nyelvű prólogja nyitotta meg a mindvégig élvezetes és változatos műsort, amelyet Solikovits Lenci rendkívül szellemesen és frappsán románul és zamatoss jiddisben konferált végig. A Simon Lici héber óvónő által betanított szimbólikus gyermektánca következett. Moldovan Silvia, Stein Sára, Róth Lili, Bruckstein Lili, Kaufmann Lili, Östreicher Magda, Östreicher Gizi, Wurem Bözsi, Simsovits Lili, Stern Bözsi, Sznitler Eszter, Goldberg Magda, Ingel Sarolta, Simon Bözsi, Czikk Csöpi, Wiesel Mary, Knacker Zsóka, Östreicher Bözsi, Rosenberg Lili, Fruchter Hédi, Rosenberg Vioreca, Teszler Rachel, Izrael Baba és Lichtenstein Voici KKL perselyekbe öltöztetve valamennyien nagyszerűek voltak. Davidevits József sikerült zongoraszóloja után egy igen szellemes jiddis egyfelvonásos következett, amelyben Zélikovits Lenci, Jéger Hajnal, Paszternak Helén, Dub Rózi, Adler Zsuzsi, Jéger Sándor és Wiener Dudi nyújtottak nagyszerű alakításokat. Kertész Tibor, a párizsi zenekonzervatórium jeles növendékének csellószóloja művészi teljesítmény volt, nemkülönbön Krausz Imre hegedűszóloja. Guttmann Ojvi énekszóloja szűnni nem akaró tomboló sikert arattak. Ezután Strauszmann József ZsNSZ titkár által összeállított és dirigált, előképzelt és palesztinai jelenetekkel illusztrált potpuri következett, amely fénypontját jelentette a nagyszerű estnek. Kiemelésre érdemes a Mezey Terike és Landau Hédy által eljátszott leleti tánc, a Noar Hacioni tagjaiból összeállított előképek és a nagyszerű zenekar. A fényes anyagi és erkölcsi sikerű estély, amelyen a város zsidóságának színe-java és a románóság számos reprezentánsa is megjelent, dr Krausz Ferenc, a ZsNSZ elnökének emelkedett tónusu zárószavai után a Hatikvah és a Királyhimnusz akkordjaival ért véget. A rendezés nagyszerű művéért elsősorban dr Perl Gizellát, Perl Lócsit, Strauszmann Józsefet, Schwartz Ionát és Ringler Hermannnt illeti elismerés. A nagyszerű sikeres felbuzdulva a KKL vezetősége elhatározta, hogy a műsort a szomszéd városokban is bemutatja.

— A hatóságoknak tilos kiegészítenie a sikkasztókkal. Aradról jelentik: A temesi helytartóságtól Arad városához érdekes átirat érkezett, amely szerint a hatóságoknak szigorúan tilos kiegészíteni a sikkasztókkal az okozott kár megtérítése révén. A sikkasztókkal szemben minden egyes esetben bünvádi utal kell eljárni.

— Törökország 11 hajót rendelt Angliában. Isztambulból jelentik: Törökország 11 hajót rendelt az angol hajóépítő műhelyekben, 7 egyenként 1800 és 4 egyenként 8206 tonnás gőzöst.

— Testvérgyermek megdöböntö trágédiája. Kisenevből jelentik: Saptá Sate község közelében megdöböntö szerencsétlenség történt. Agafia Untila 14 és Alexei Untila 8 éves gyermekek, akik testvérek, a közég határában levő vályogvető helyre mentek, ahol vályogot akartak kivágni. A gyermekek úgy látszik vigyázatlanul jártak el, mert az egyik fal beomlott és a két gyermeket maga alá temette. A szerencsétlenséget a falubeliek, akik ugyanazon mentek, csak órák múlva fedezték fel, amikor a két szerencsétlen testvér már halott volt. A megdöböntö trágédia ügyében a hatóságok folytatják a szigorú vizsgálatot.

— Dr Farkas Tibor sebez, nögyógyász. szülész hazaérkezett és megkezdte rendelését d. e. 9-10 és d. u. 1/2-4-6-ig a Calea Regele Ferdinand 30 szám alatt.

— Újabb üdvözlő távirat a propagandaügyi államtitkársághoz. Bucurestiből jelentik: Eugen Titeanu propagandaügyi államtitkár legutóbb ismét több üdvözlő táviratot kapott a vándor filmsport körútjával kapcsolatosan. Borgo-Pund közég lakossága nevében Stefan Bardos jegyző és Andrei Baloiu bíró üdvözölte megleghangu táviratban az alminisztert.

— Román küldöttség utazott Párizsba. Bucurestiből jelentik: A román és francia kormányok között megegyezés folytán román küldöttség utazott most Párizsba, hogy a Bucuresti-Budapest-Stuttgart-Párizs légijárat rendszerítéséről tárgyaljon a francia kormányval. A légijáratba a LARES román repülőtársaság is belekapcsolódnék.

— Újabb bányaszerecsétlenség Németországban. Berlinből jelentik: A hildeshelmi Hildesa bányában szerencsétlenség történt, amelynél 15 munkás életét veszítette. A hatóságok vizsgálat megindult.

— A Chasam Sofer jesiva vezetősége ezenél meghívja a jesiva t. tagjait, valamint az érdeklődőket a f. hó 12-én, szombat délután 1/2 órakor a Gen. Poetas 28/a alatti helyiségében megtartandó szemesztervégi vizsgára.

Könyvköltészeti munkákat jelöléses és olcsón készít a

GLORIA

könyvköltészeti

Tulajdonos: MARE LAZAR

CLUJ, Pista Pátri 2.

LODZ, A L MAN

Lodzban adták ezt a fekete, kormos mint angol testvére ugyanolyan szerepet játszott életében, mint a szegény épült háztenger ezrei nyulnak a mag mintha gyűrűzőnének hogy azon át a városba sorok nyilegövesek, évszázados fejlődés, remtetta gyors és te zolta meg a homokos

Alig néhány évvel ezelőtt sok volt a kicsi város legnagyobbnóccáján, a Piotrkowskóföldszintes faházak mellett. Két-három é mintha újjaszilletet lerombolják s azok berendezett márvány érdekés különben gazdasági fellendülést egyetlen kőház sem palota. Az építkezésnek csinosítása éppen idején indult meg.

Lodz 150 évvel ezelőtt számláló falucsót círá hívására németek, akik szorgalmas virázó textilipari A német takácsok le a városban, akik gyárakból kikerülő Sándor cárnak az voban állítatja elő az textilüziségletét. L Orosz Birodalomnak látására rendeztek és különben szentált desének és bukásána

1815 után már n a falucska helyén. A ban kialakult a szö fejlődött a milliomo dag kereskedők és lya. A mai, történe szembenitünk, mely Lengyelország függ cokban a lodzi tár végletekig kiélezett

Szóról-szóra ugy Gerhart Hauptman írta. Vagy ahogyan iri forradalmat me folyt. Az egész ors dorlás Lodz, az „i nevezte el Reymon író a rohamos fejl rost. A gyárak k nyomorult faviskó veseket, mestere zsidókat enyeltet lett naponta dolg az asszonyokat és kásvédelmi intézk vényeknek akkorit tait el idáig. A s sutt, ahogyan nek detlenség, a sztra

Ezekben az idők negyedében indult tapárt szervező két oszlopos köve mellé: a munkáss javítását és Leng Vajjon textilve mi hivatásuk, hog dasági és politik törekvésük kiind a szövöcsék mell ember ezt az im násától megválto zati irány? Mar sági liberalizmus Grande Révolúti dalmak jeltadójá getlenségi harco látszik ezt a fe Lyon és Lodz:

LODZ, A LENGYEL MANCHESTER

Lodz, augusztus hó

Lodznak adták ezt a nevet, mert ugyanolyan fekete, kormos, kietlen textilváros, mint angol testvére, de azért is, mert ugyanolyan szerepet játszik az ország gazdasági életében, mint Manchester. A sikeresen épült háztengerből gyárkémények ezrei nyulnak a magasba, a nap sugarai mintha gyürkőznének a füstös párával, hogy azon át a városba jussanak. Az utcák sorok nyilegyenesek, látszik, hogy nem évszázados fejlődés, hanem szükséglet teremtette gyors és tervszerű telepítés rajzolta meg a homokos talajba.

Alig néhány évvel ezelőtt Lodzban feltűnően sok volt a kicsiny földszintes faház. A város legnagyobb és legforgalmasabb utcáján, a Piotrkowska ulicán is tipikus földszintes faházak sorakoztak egymás mellett. Két-három év óta azonban Lodz mintha ujjaszülött volna: a faházakat kerombolják s azok helyébe fényüzessel berendezett márványpalotákat építenek. Érdekes különben megfigyelni, hogy a gazdasági fellendülés idején nem épült egyetlen kőház sem, még kevésbé márványpalota. Az építkezések és a város külsejének csinosítása éppen a gazdasági válság idején indult meg.

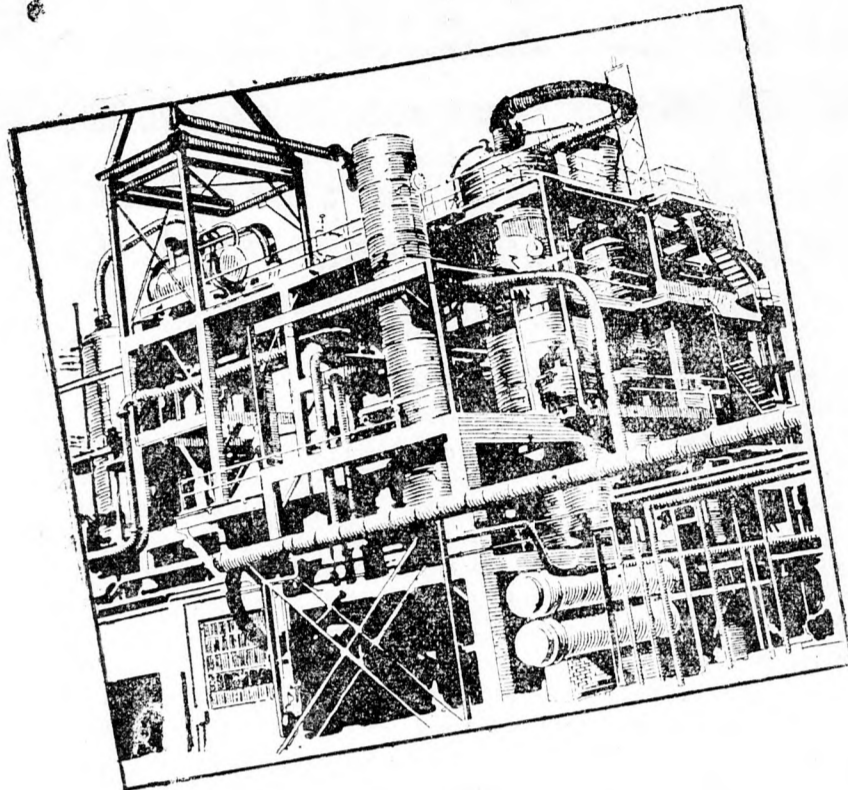
Lodz 150 évvel ezelőtt alig néhány ezer lakosú számlálható falucska volt. I. Sándor cár hívására német takácsok telepedtek itt le, akik szorgalmas munkával csakhamar virágzó textilipari központot teremtettek. A német takácsok után zsidók telepedtek le a városban, akik hozzáálltak a textilgyárakból kikerülő áruk értékesítéséhez. Sándor cárnak az volt a terve, hogy Lodzban állíttatja elő az egész cári birodalom textilszükségletét. Lodz tehát a hatalmas Orosz Birodalomnak textilárúkkal való ellátására rendezkedett be. Ez a nagyarányú és különben zseniális terv lett Lodz fejlődésének és bukásának okozója.

1815 után már nagy gyártelepek álltak a falucska helyén. A letelepedett lakosságban kialakult a szociális rétegződés: kifejlődött a milliomos gyárosok, a dúsgazdag kereskedők és a proletariátus osztálya. A mai, történelmi távlatból nézve, szembetűnik, milyen nagy szerep jutott a Lengyelország függetlenségéért vívott harcokban a lodzi társadalmi osztályoknak a végtelenségig kiélezett ellentété.

Szóról-szóra úgy kezdődött, ahogyan azt Gerhart Hauptmann a Takácsokban megírta. Vagy ahogyan Manchesterben az ipari forradalmat megelőző időkben az élet folyt. Az egész országból megindult a vándorlás Lodz, az „ígéret földje” felé; így nevezte el Reymont, a Nobel-díjas lengyel író a rohamos fejlődésnek induló textilvárost. A gyárak körül egyre több lett a nyomorult faviskó. A bevándorolt földműveseket, mesterembereket és deklaszált zsidókat elnyelte a gyár, ahol 16 órát kellett naponta dolgozniuk. Robotba fogták az asszonyokat és a gyerekeket is. Munkásvédelmi intézkedéseknek, szociális törvényeknek akkoriban még a híre sem jutott el ideig. A gyáros fizette a munkásait, ahogyan neki tetszett. Nőtt az elégedetlenség, a sztrájkok egymást követték.

Ezekben az időkben, a 19. század utolsó negyedében indult meg a lengyel szocialistátpárt szervező munkája. A pártprogram két oszlopos követelést állított egymás mellé: a munkásság gazdasági helyzetének javítását és Lengyelország függetlenségét. Vajjon textilvárosoknak az a történelmi hivatásuk, hogy a munkástömegek gazdasági és politikai követeléseivel nemzeti törekvések kiindulópontja legyen? Vajjon a szövöszék mellett állva kapja meg az ember ezt az impulzust, melynek kirobbanásától megváltozik az ország kormányzati iránya? Manchester, az angol gazdasági liberálisizmus bölcseje, Lyon a francia Grande Révolution megszerzője, forradalmak jeltadója és Lodz, a lengyel függetlenségi harcok kiindulópontja igazolni látszik ezt a feltevésünket. Manchester, Lyon és Lodz: három textilváros három

AZ UTOLSÓ 75 ÉV LEGÉRTÉKESEBI LÁLMÁNYA AZ OLAJFINOMÍTÁS TERÉN AZ ÚJ UTTÖRŐ A *Clearosol*

oldási eljárás, mely egy eddig elérhetetlen minőségű autóolaj előállítását tette lehetővé.

Ez nem túlzás, hanem olyan tudományosan igazolt tény, oly nagy esemény, amely minden automobilistát a legkövetlenebbül érdekel.

Minden csepp ásványolaj természetétől fogva olyan gumiszertű, ragacos és más káros részeket is tartalmaz, amelyek megnehezítik a kifogástalan kenést, elősegítik szeszes és iszapos lerakódások képződését és ezzel egy sereg motorzavar okaivá válhatnak.

Az új „Clearosol” oldási eljárás által sikerült az olaj tisztátlan és káros részeit tökéletesen elvonni.

Mobiloil

BEJEGYZETT VÉDJEGY

a román nyersolajból gyártott tiszta kenőanyag.

A román teljesen amerikai Mobiloil az Mobiloil

különböző országban. Mindegyikből olyan forradalmi mozgalmak indultak ki, melyeket a mai utókor nemzeti ünnepekként tisztel. A manchesteri, lyoni és lodzi utcákon elesett forradalmárokat ma mindhárom ország nemzeti hősként gyásolja.

Lodz utcáin is folyt a forradalmárok vére. A lodzi fehérre meszelt földszintes faházcskákból indultak meg a lengyel nép felszabadításáért. Lengyelország függetlenségéért vívott harcok. A lodzi textilgyárak szírnéi jelezték az első általános sztrájkot, a cárizmus elleni küzdelem vezető mozgalmát. Itt, ebben a városban dördült el az első lövés az oroszok ellen 1905-ben, itt, a lodzi utcán esett el az első forradalmár. Meg is kapta az ezért a kezdeményezésért járó „jutalmat”. A cár büntető-expedíció küldött le s olyan vértelmeiben patakokban folyt a vér. Még most is, minden évben kegyelettel áldozik az egész lengyel nemzet a lodzi Bertalan-éj áldozatainak. Itt, Lodz városában kezdte meg szervező munkáját és forradalmi agitációját Pilsudski. Az egyik földszintes faház homlokzatán büszke márványtábla hirdeti, hogy ebben a házában, egy öreg zsidó asszony szobájában volt az a titkos nyomda, ahol Pilsudski a felbujtó röpira-

tokat és a betiltott Robotnik nevű szocialista lapot készítette.

I. Sándor cár liberális alkotmányt adott a lengyel királyságnak, de arra álmában sem gondolt, hogy ez a terület még valamikor visszaszerzi teljes politikai függetlenségét. Ezért fejlesztette a lodzi textilközponot kizárólag az orosz piac számára. A világháború után, az orosz piac megszüntével, Lodz kénytelen volt más vevők

után nézni, nehogy elveszítse létjogosultságát. Némileg sikerült is ez a fáradozás, amennyiben Kis-Ázsia, Afrika és a Távolkelet szívesen engedi be a Lodzban készült tömegfogyasztás céljából normalizált textilárut. De az orosz piac felvevőképességét mindez nem tudta pótolni.

Ennek ellenére a lengyel nép függetlenségi harcában újra vezetőszerep juthat Lodznak. (S. R.)

Serrano Suner kezébe került Spanyolország politikai vezetése

Spanyol inspekcio a Gibraltárral szembeni eroditményeknél

Madrid, augusztus 10. (Rador.) Franco tábornok rendeletet irt alá, amely Serrano Suner belügyminisztert a Falanx politikai tanácsának elnökévé nevezi ki. Munoz Grande tábornok a tanács főtitkára, Gamero del Castilio pedig segédtitkára lett. Saliquet tábornok, a második spanyol katonai körzet parancsnoka szerdán felkereste a Gibraltár és La Linea közti semleges sávot. A tábornok megtekintette az

angol határ közvetlen közelében levő lővészárkokat, valamint San Roquenál épített s nemrég befejezett eroditményeket.

— Ma nyílik meg a forgalom a szatmár-máramarosszigeti vonalon. A kolozsvári CFR kerületi igazgatóságához érkezett hivatalos jelentés szerint ma megindul a vasuti forgalom a szatmár-máramarosszigeti vonalon.

port hírek

A román si-szövetség 20 versenyzővel Garmisch-Partenkirchenbe utazott. A versenyzőket szeptember 1-én fogadják. A Timpul szerint a versenyek kedd esti kezdéssel fogadják az a fogadásokat befejező alkalmánál fogva igen felszinesen tartottak elvi megbeszéléseket a fogadások biztosításának ügyében szemben a legmesszebbmenő

RIA
László

SPORT

Az országos ifjúsági atlétikai bajnokságokat szombaton és vasárnap városunkban tartják meg

Cluj, augusztus 10. A Károly parki Stadionban szombaton és vasárnap tartják meg az országos ifjúsági bajnokságokat. A verseny iránt igen nagy az érdeklődés, miután azon az ország legjobb atlétái indulnak. Városunkból a Soimi, KAC, UEC és a KMSC versenyzői neveztek be. Már eddig több mint 200 nevezés futott be az ország minden részéből.

A szombat délután 4 órakor kezdődő verseny programja a következő: 100 m síkfutás elődöntő, súlydobás, 110 m gátfutás elődöntő, 800 m síkfutás elődöntő, magasugrás, 110 m gátfutás döntő, 800 m síkfutás döntő, 100 m síkfutás döntő.

Vasárnap délelőtt 9 órakor: 1500 m síkfutás, 400 m síkfutás elődöntő, diszkoszdobás, távolugrás, 400 m síkfutás döntő.

Délután fél 4 órakor: 400 m gátfutás elődöntő, 3000 m síkfutás, hármassugrás, 200 m síkfutás elődöntő, gelyvetés, 400 m gátfutás döntő, rudugrás, 200 m síkfutás döntő, kalapácsdobás, 4x100 m staféta.

A versenyt öfelsége védnöksége mellett tartják meg.

Az F.C. Carpati vasárnap Aranyosgyéresen játszik

Vasárnap érdekes sporteseményben lesz része a tordai és a gyéresi sportközönségnek. A FC Carpati, a Sodronyipar meghívására, Aranyosgyéresen játszik barátságos mérkőzést. Mindkét csapatban már szereplni fognak az újonnan szerződött játékosok is. Az FC Carpati-Sodronyipar mérkőzés délután 5 órakor kezdődik.

Augusztus 15-én nagy víziünnepségek lesznek városunkban

Cluj, augusztus 10. A Román Tengeri Liga kolozsvári helycsoportja augusztus 15-én víziünnepséget rendez a városi parkban. A gazdag sport- és művészeti műsor keretében bemutatkoznak városunk uszóküti ünnepesei is.

Az ünnepség délután fél 7 órakor kezdődik. Belépőjegyek nem lesznek, de a rendezőség tetszés szerinti adakozásra szólítja fel a közönséget.

Az ünnepség programja a következő:

1. Uszóverseny férfiak számára.
2. Uszóverseny nők számára.
3. Szandolinverseny.
4. Csónakverseny.
5. Tréfás és művészi mutatványok.
6. Görög tüz.

A kitünően összeállított és változatos műsor bizonyára nagy vonzódást fog gyakorolni a közönségre.

Hírek a sportvilágból

Eddie Hapgood, az angol válogatott kapitánya a napokban mozbizban volt. Mire hazatért, keletlenül meglepetés várta. Hálószobájából ellopták harminc aranyérmét, amelyek között 5 bajnoki és 3 kupaérem volt. Hapgood most szivhezszóló hangu hirdetésekkel árasztja el a londoni sajtót és kéri a becsületet tolvaj, hogy az érmeiket juttassa vissza hozzá, nem lesz hálátlan. A tolvaj azonban bizalmatlan és nem jelentkezik.

Desgranges Henry — ezt a nevet emlegetik most a legmérgesebben a francia kerékpársport hívei. Nevezett ur ugyanis megvásárolta a Tour de France filmjogát s kitiltotta a híradók riportereit a 4400 kilométeres versenyutvonalról. Desgranges mester külön filmet készített a nagy tornáról és ezt külön pénzért fogja mutogatni. Úgyes ember.

Helsinkiben Finnország válogatottja 4:2 arányban győzött Esztország ellen.

Négyheti szünet után vasárnap az egész országban megkezdődnek a labdarúgó mérkőzések.

A román-szíriai kereskedelmi kamara hatáskörét a többi arab államoké is kiterjesztették. A nemzetgazdasági miniszter rendelet adott ki, amelyben a Bucarestben működő román-szíriai kereskedelmi kamara hatáskörét kiterjesztették Hedzsasz, Yemen, Perzsia és India egyes államaira is, hogy a román exportot ezekbe az államokba is fejlesszék. Ugyanakkor a román-szíriai kereskedelmi kamara tudomásul vette, hogy a Szíriában működő társkamara a fent felsorolt államok fővárosaiban fiókokat létesít.

Az oradeai Szilágyi Zsidó Fiuinternátus

felvesz bentlakó tanulókat az 1939/40. iskolai évre. Ort. kóser teljes ellátáson és gondos felügyeleten kívül nyújt okleveles középiskolai tanároktól vezetett előkészítést, francia, német, angol és héber nyelvoktatást, zenei előkészítést.

Az érdeklődőknek az igazgatóság (Oradea, Str. Delavrancea 17) minden részletes kiterjedő prospektust küld.

Az intézet felügyelő igazgatói: Dr Szilas Izidor liceumi igazgató és Radó Pál kereskedelmi liceumi tanár

KÖZGAZDASÁG

A kormány megtette az előkészületeket az ősszel lejáró külkereskedelmi egyezményeink megújítására

Bucuresti, augusztus 10. A nemzetgazdasági minisztériumban a külkereskedelmi irányító szervek vezetői a napokban több értekezletet tartottak, amelyeken a közeljövőben lejáró külkereskedelmi egyezményeink megújításának alapelveit vitatták meg. Az értekezleten legelőször a Franciaországgal érvényben levő külkereskedelmi egyezmény alkalmazásának nehézségeit vitatták meg. Megállapították, hogy amíg az importban a kontinenseket teljesen kihasználták, addig az exportban nem minden cikkben történt ez meg és így állottak elő a fizetési egyezményben mutat-

kozó hiányok. Különböző akciókat és rendszabályokat határoztak el az exportkontingenseink jobb kihasználása érdekében. Ezt követően az október végén lejáró román-holland külkereskedelmi egyezmény megújításának lehetőségeit tárgyalták. A bucaresti holland követtel egyetértően elhatározták, hogy az erre vonatkozó tárgyalásokat szeptember végén, illetve október elején folytatják le Bucarestben. Az értekezleten ezután több más közeljövőben lejáró külkereskedelmi egyezmény megújításának alapelveit vitatták meg.

Ismét emelkedtek a belföldi részárak árai

Bucuresti, augusztus 10. A belföldi részárúpiacra újabb áremelkedés következett be. Míg az év első felében a részárúpiacot a készárú piacán majdnem teljes üzletlenség volt, július óta ugya a termelés, mint a fogyasztás jelentősen fellendült. Ennek hatása alatt a belföldi részárúiparok és részárúgyárak egy hónap-

pal ezelőtt fel is emelték az árakat. Időközben a nemzetközi részárúpiacra is áremelkedés következett be, aminek hatása alatt a romániai üzemek újabb 4-5 százalékkal emelték fel a fegyvertárnyok árát. A feldolgozó ipar a kétszeres áremelés miatt maga is kénytelen volt a készárú árát körülbelül 10 százalékkal felemelni.

Tíz naponként fizetendő a zenészhelyiségek látványosságai adója. A zenés fogyasztás üzemek látványosságai adója ügyében a pénzügyminisztérium elrendelte, hogy ezentúl minden ilyen helyiség az esedékes adót a hónap 10-ik, 20-ik és utolsó napján köteles előre kifizetni. Az egységes eljárás érdekében a legközelebbi fizetési esedékességénél a pénzügyigazgatóságok csak az első tíznapos határidőig fogadják el az adót, ha addig nincs is már tíz nap hátra.

A mezőgazdaságban használt járművek mentesek az autómobiladó alól. A földművelésügyi minisztériumhoz számos panasz érkezett, amelyek szerint egyes pénzügyi közegek autómobiladót követelnek a mezőgazdaságban használt traktorok és gépjárművek után. E panaszokkal kapcsolatban — a földművelésügyi miniszter intervenciójára — a pénzügyminiszter most rendeletet adott ki, amely szerint a mezőgazdaságban használt traktorok és gépjárművek mentesek autómobiladó alól és a pénzügyminiszter eme rendelkezés szigorú betartására utasította a pénzügyi közegeket.

A pénzügyigazgatóságok megkezdtek a forgalmi adó alá eső árak ellenőrzését a kereskedőknél. Megirtuk, hogy a módosított forgalmiadó törvény előírja, hogy a forgalmiadóra kötelezett árúkat a viszonteladóknál is ellenőrizni kell, hogy a gyár, vagy a termelő a forgalmi adót kifizette-e. Ezeket az ellenőrzéseket egyes pénzügyigazgatóságok már megkezdtek. Így az aradi pénzügyigazgatóság forgalmiadó osztálya felhívja mindazon kereskedőket és iparosokat, akik közvetlenül a gyártótól vásárolnak kész gyártmányokat, vagy félkész árúkat és amely gyárak köztudomásúan forgalmi adó fizetésére vannak kötelezve, hogy három napon belül nyújtsanak be kimutatást a július hónap folyamán eszközölt vásárlások utáni számlákról. A pénzügyigazgatóság figyelemzeti mindazokat a vállalatokat, amelyek-

nek forgalmi adót kell fizetniük, hogy miniszteri rendelkezés értelmében július 1-től kezdődően a következő könyveket kell vezetniük: Raktárkönyv, termelési könyv, az üzembe naponta érkezett és onnan elszállított fegyvertárnyokról szóló bonok, valamint napi termelési jegyzék. A miniszteri rendelkezés hozzáfűzi, hogy a kihágókat ugyanolyan büntetésben részesítik, mint azokat, akik a speciális könyvről szóló rendelkezés előírásait nem tartják be.

A Román Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai:

Dollár	141.52—143.59
font	662.40—672.75
palesztinai font	663.09—673.44
holland forint	76.35—76.52
svájci frank	31.95—32.43
francia frank	3.78—3.85
márka	40.50—41.50
pengő	25—27
cehkorona (Prága hivatalos)	4.68—4.77
szlovákkorona (Pozsony hiv.)	4.68—4.77

Az exportból eredő, szabadforgalomba hozható devizakvóták árfolyamai tartottak. Bucarestben tegnap délig a következő árfolyamok alakultak ki:

angol font, 30%-os szabadkvóta	1440—1460
angol font, 20%-os kvóta	1440—1450
angol font, 40%-os kvóta	1010—1020
dollár, 30%-os szabadkvóta	307.20
svájci frank, 30%-os kvóta	71.—
francia frank, 20%-os sz.-kvóta	8.—
francia frank, 30%-os kvóta	8.25
holland forint, 30%-os kvóta	162
belgas, 30%-os	52.88
svédkorona, 30%-os kvóta	70

A B) lista kompenzációs árfolyamai:

font angol árukra	1500 lej
font más államok áruira	1216 „
font angol gyarmatok áruira	1210 „

Ujabb árverések a vámhivatalokban. A pénzügyminiszter rendelkezése a vámközegek által elkobzott árúkat és tárgyakat a következő vámhivatalokban tartanak újabb árveréseket: augusztus 23-án Temesvár-Béga vámhivatalban, augusztus 24-én Nagykárolyban, augusztus 25-én Nagyváradban. A Hivatalos Lap augusztus 9-iki (Partea II.) száma részletesen felsorolja az árverésre kerülő árúkat és tárgyakat.

A zsidóké szállítása a vasuton. A CFR vezérigazgatósága rendeletet adott ki, amely szerint a hűtőládákban feladott vaj, zsír, stb. ugyanolyan kedvezményes feltételekkel szállítható a vasuton, mint a hasonló módon feladott hal.

Belföldön finomítják a repülőgépek számára szükséges speciális benzint. A repülőgépeknek szükséges speciális benzinek gyártására az elmúlt évben a légügyi és tengerészeti minisztérium a Creditul Minier, a Redevanta és a Petrol Block petróleumvállalatokkal kötött szerződést. A szükséges berendezést Németországban rendelték meg.

Adományok a visói tüzkárosultaknak

A visói tüzkárosultak részére újabban az alábbi adományok érkeztek:

Nadlaci hitközség	1800
Filipsohn Sigismund Arad	200
Hager Adolf urhoz Viseul de Sus adományaikat a következők küldték be:	
Izr. hitközség Milic	330
Izr. hitközség Sanjorzi Pdr.	500
Izr. hitközség Surduc	620
Izr. hitközség nyugati Temesvár	2000
Izr. hitközség Jibou	2100
Izr. hitközség ort. Déva	150
Izr. hitközség ort. Temesvár	1900
Izr. hitközség Orasul Nou	520
Kaufmann Oszkár Bucuresti	300
Friedmann Jacob Bucuresti	1000
„Bemfa“ S. A. Cluj	500
„Teo“ művek Cernaui	100
N. N. Cluj	1000
Haham David Segal Tilana colec.	1300
Braun Eva Arad	200
Stern Nándor Sighet	100
Mahler Emanuel fakesek. Deva	500
Des. Szántó si Fiul Oradea	500
N. N.	7200
Henrich Klinger Sf. Gheorghe	500
„Carmen“ cipőgyár Oradea	300
Miki Bercovici Tinesti-Bárlad	450
„Standard“ harisnyagyár Temesvár	482
„Metalul“ Cernaui	100
S. A. pentru Industria de Bumbac Timisoara	200
Frații Schul fabr. de basmale Cluj	200
Solomon Adolf Cluj	500

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

A ROYAL MOZGO MÜSORA:

A legaktuálisabb eseményeknek filmje! Dolores del Rio, az egzotikus szépségű sztár legutolsó és legjobb alakítása: Fegyvert Kinának című filmben. A fegyvertcsempészek izgalmas élete! Kína misztikus légköre! Izgalom, rejtély, kalandok, szerelem. Előtte: Uj pótkép.

A CAPITOL MOZGO MÜSORA:

Uj világ hajnalán. Rendezte: Henry King. Főszereplők: Tyrone Power, Alice Faye. A film előtt Uj Paramount világhírű.

AZ URANIA MOZGO MÜSORA:

Szép az élet... Rökk Marika közkedvelt táncosnő egyetlen ideai zenés vigjátéka. Will Meisel zenéjével.

A RIO MOZGO MÜSORA:

A legnagyobb monumentális film mindkét része egyszerre! Antonio Adverso, Hervay Allen világhírű regénye nyomán. Főszerepben: Friedrich March és Oliva de Havilland és 5000 szereplő. III. Híradó. IV. A legújabb három dimenziós Audioscop. Szemüveg a kasszáján kapható, ára 2 lej. A román-magyar tartalmi leírás díjtalan

A SELECT MOZGO MÜSORA:

Az öt barát. Vivian Romance, Jean Gabin, Charles Vanel, a francia filmgárda legjobbjainak megindítóan szép remeke.

A THALIA MOZGO MÜSORA:

Mától nagy kettős műsor: I. A vadnyugat hőse! Bob Baker cowboy slágerfilmjének premierje. II. A máltai ház. (Leánykereskedők karmaiban). A francia filmgyártás remeke. Viviane Romance világhírű filmje. Előadások: 3, 6 és 9 órakor.

A cionista szervezeten, a Haoklamban adatok és becslések szerint állapították ki a tagozódásáról 1938-ban rendezték Paláczter 761 lakosa 693.147 a muzulmán a keresztény és 10 Kivülük 66.500 bediban.

Azóta 7 év telt le azóta az országok között, pontosan leírásoknak mérvén lehetőségek a megteremtésére képet rajta E becslések szerint megvalósult.

Ehhez az összeghez zsidók 1931-es leírásait (certifikáttal bevárjelket), a turista nem el nem távozt természetes szaporításba kell venni, amely a népből kimaradt azokat a zsidókat, tal előrt csatornáországba. A kormánytéseket. Am ezek hogy az 1931-es lehetnek és nem nevezett illegális hogy a kormány-ezer 222 palesztin Ez a kétségbejő, hogy 30%-ban ayát, sőt a bedu 23.6%-os arányról aság az, hogy 1938 os volt a zsidók és 45.6% a nem- Minden 219 nem- A zsidók száma alakult: A cionistálynak becs-ezer, 1914-ben 85-nában. Ez a százcsökkent. A háborúak össze-vissza zsidók. 1922-ben szerint 83.790-re e 1931-ben elérte a nőtt. Ebben az év bevándorlás és a

Foglalkozás Mezőgazda Ipar Szállítás Építés és Kereskedelem Közszolgá segédren Szabad foglalkozás Alkalmazás Különféle Munkakörök még ne

összesen: A három év e a következő főb gosság: 1. A mezőgazaszáma jelentős mezőgazdasági több mint nég narancsültvény goznak. Egy ez vétel 18.500 zsid szemben a tavaly 2. Az építőmű kások száma v mert a házépíté 3. Megnőtt a azama, mert kié és mert jelentős végez őrszolgá kát. 4. Megnőtt a azama és pedig Ma több mint 2 gozik Palesztin 1000 Tel-Avivba A 437 ezer lé sokban (Tel-Av ben 80 ezer, H 62 ezer, Tibéria ember). Ez a meg. A többi 12 alék, falusi lak A 437 ezer zs zsidó, azaz szef

A jisiv 1938 végén

*

A cionista szervezet központi hetilapjában, a Haolamban a következő statisztikai adatok és becslések jelentek meg a minap a jisiv állapotáról, lélekszámáról és gazdasági tagozódásáról 1938 végén:

Az utolsó hivatalos népszámlálást 1931-ben rendezték Palesztinában. Szerinte 966 ezer 761 lakosa volt az országnak. Ebből 693.147 a muzulmán, 174.606 a zsidó, 88.907 a keresztény és 10.101 a „más” felekezeti. Kivülük 66.500 beduin kóborogott Palesztinában.

Azóta 7 év telt el, amelyek jelentős eltolódásokat hoztak, mindenképp a zsidók javára. Pontosan lehetetlen ezeknek az eltolódásoknak mérvét megállapítani. De igenis lehetséges a meglévő adatok alapján hozzávetőleges képet rajzolni róluk.

E becslések szerint a zsidók száma 1938 végén meghaladta a 437.000 lelket.

Ehhez az összeghez úgy jutunk el, hogy a zsidók 1931-es lélekszámához hozzáadjuk a certifikáttal bevándoroltak számát (197.279 lelket), a turista vízummal érkezett, de innen el nem távozott utasokat (15.157) és a természetes szaporodást (42.747). Ezenkívül számításba kell venni egy bizonyos lélekszámot, amely a népszámláláskor egy és más okból kimaradt a statisztikai felvételből és azokat a zsidókat, akik nem a kormány által előírt csatornákon át szivárogtak be az országba. A kormány maga is készít becsléseket. Am ezek nem számolnak sem azzal, hogy az 1931-es felvételek hiányosságai lehetnek és nem veszik számításba az ugynevezett illegális bevándorlást sem. Így esik, hogy a kormány-becslés rendületlenül 411 ezer 222 palesztinai zsidónál tart.

Ez a kétségtelenül alacsony becslés arra jó, hogy 30%-ban állapítsa meg a zsidók arányát, sőt a beduinokat is számításba véve 28,6%-os arányról beszéljen. Holott a valóság az, hogy 1938 végén legalább is 31,3%-os volt a zsidók aránya az összlakossággal és 45,6% a nem-zsidó lakossággal szemben. Minden 219 nem-zsidóra 100 zsidó jutott.

A zsidók száma az elmúlt 38 évben így alakult: A cionista szervezet statisztikai osztályának becslése szerint 1900-ban 50 ezer, 1914-ben 85 ezer zsidó lakott Palesztinában. Ez a szám 1919-ben 55 ezer lélekre csökkent. A háború végén az összlakosságunk össze-vissza 9,7%-át tették ki így a zsidók. 1922-ben a hivatalos népszámlálás szerint 83.790-re emelkedett ez a szám és 1931-ben elérte a 174.604-et, vagyis 18%-ra nőtt. Ebben az évben kezdődik a nagyarányú bevándorlás és a Jewish Agency statisztikai

irodája 1935-ben 375.000-re, az összlakosság 29,8%-ra becsülte a zsidó lakosságot. Azóta a bevándorlás megszorítása és a terror következtében meglassult az emelkedés tempója. 1936-ban 404 ezer zsidó élt Palesztinában, a szaporulat tehát csak 0,8%-os az előző évvel szemben. 1937-ben 416 ezer, tehát az emelkedés még lassabb: 0,2%, 1938-ban 437 ezer, vagyis az emelkedés mérve 0,5%.

A természetes szaporodás is csökkent az utóbbi években. 1932-ben még 29,2 születés és 9,7 halálozás esik minden ezer zsidó lélekre, ehhez képest tehát a természetes szaporodás 19,5 ezrelékes. 1934-ben pedig 20-re, 1935-ben éppenséggel 22,2 ezrelékre emelkedik a természetes szaporodás, miután a születések 30,2, illetve 30,8 ezrelékre nőttek és a halálozások 9,5, sőt 8,6 ezrelékre csökkentek. Viszont 1936-tól fogva kevesebb a születések és nagyobb a halálozások száma. A terror áldozatai felduzzasztották a halálozásokat, a megromlott gazdasági helyzet pedig féket rakott a születek számára. 1936-ban ennek folytán a természetes szaporodás 20,9, 1937-ben 18,9, 1938-ban 18,3 ezrelékre szállott alá. Tény azonban, hogy Palesztinában még mindig a legnagyobb a zsidók természetes szaporodása. Hiszen Lengyelországban 9,2, Newyorkban 9, Romániában 2,1, Magyarországon minus 3,3, Litvániában 5,1 ezrelékes.

A szembetűnő tünet kézenfekvő magyarázata az, hogy a jisiv korösszetétele nemzőképesség szempontjából hasonlóan kedvezőbb, mint a galut zsidóságé. Hiszen a chalucim bevándorlása következtében csupa ifjú ember jött be Palesztinába. A 16-30 évesek 32, a 31-45 évesek 25%-át teszik ki, ehhez képest a jisivnak 0,15 évesekre 28, a 45 éven felüliekre mindössze 15% esik. Vagyis végeredményben a jisiv 57%-a 16-45 évesekből áll, míg mindenütt máshol ez a korosztály 43 és 46% között mozog. Ez azzal biztat, hogy a természetes szaporodás ezután is, állandóan rekordszert lesz.

A zsidó lakosság foglalkozás szerinti megoszlásáról írja Haolam tanulmánya: Az utolsó népszámlálás óta 260 ezer emberrel nőtt meg a jisiv, ami természetesen rüleg azt is jelenti, hogy a gazdasági életben szintén lényeges eltolódások állottak be. Miután azonban az elmúlt évek folyamán a mezőgazdaságról, az iparról, a munkásokról, a kereskedelemről, a közlekedésről több statisztikai felvétel készült, nem lehetetlen, legalább is hozzávetőlegesen megrajzolni a jisiv gazdasági tagozódásának képét. Nagyjában-egészében így fest:

Foglalkozási ász:	A keresők száma:	A családtagokká együtt:
Mezőgazdaság	31.000	69.000
Ipar	37.000	92.000
Szállítás	9.000	27.000
Építés és közmunka	12.000	35.000
Kereskedelem	25.000	85.000
Közszolgálat (Hivatalnokok, rendőrök, segédrendőrök)	8.000	15.000
Szabad foglalkozásuak	20.000	50.000
Tökéjükből élnek	6.000	25.000
Alkalmazottak	11.000	15.000
Különféle	1.000	8.000
Munkanélküliek, új bevándorlók, akik még nem helyezkedtek el	7.000	16.000
Összesen:	167.000	437.000

A három év előtti összetétellel egybevetve a következő főbb különbségekre derül világosság:

1. A mezőgazdasággal foglalkozó zsidók száma jelentősen megnövekedett. Ok: Új mezőgazdasági telepek létesültek, amelyek több mint négyezer lelket vettek fel. A narancsültetvényekben kizárólag zsidók dolgoznak. Egy ez év márciusában készült felvétel 18.500 zsidó munkást konstatált itten, szemben a tavalyelőtti 12.500 munkással.

2. Az építőmunkában foglalkoztatott munkások száma viszont jelentősen csökkent, mert a házipépítés száma sokkal kevesebb.

3. Megnőtt a közszolgálatban levő zsidók száma, mert kiépült a közbiztonsági hálózat és mert jelentős számú zsidó segédrendőr végző örszolgálatot és egyéb fenntartó munkát.

4. Megnőtt a közlekedésből élő zsidók száma és pedig mindenképp a kikötőkben. Ma több mint 2500 zsidó kikötőmunkás dolgozik Palesztinában: 1500 Haifában és kb. 1000 Tel-Avivban.

A 437 ezer lélekből 317 ezer lakik a városokban (Tel-Avivban 166 ezer, Jeruzsálemben 80 ezer, Haifában és Emek Zebulonban 62 ezer, Tiberiásban 7 ezer, Cefatban 2 ezer ember). Ez a jisiv 72,5 százalékának felel meg. A többi 120 ezer lélek, vagyis 27,5 százalék, falusi lakos.

A 437 ezer zsidóból 40 ezer u. n. spanyol zsidó, azaz szejfaradi, 20 ezer jemenita, 9500

perzsa, 5500 babilonai és iraki, 5500 sziriai, 16.000 egyéb keleti zsidó. Összesen 102 ezer, százalékban: 23,3 keleti zsidó él tehát a jisivban. A többi 335 ezer lélek, vagyis 76,7 százalék európai, azaz askenázi. A világháború előtt 41 százalékot tettek ki a jisivban a keleti zsidók. Az arányuk tehát erősen esett. Viszont a háború előtt össze-vissza 23 ezren voltak a mostani 102 ezerral szemben. Tehát az ő számukat is erősen felduzzasztotta a bevándorlás.

Eddig a hivatalos, tehát szordinós szavu Háolámnak érdekes és tanulságos cikke. Az Uj Kelet palesztinai szerkesztőségének, mely ezt a cikket főbb részeiben lefordította, néhány megjegyzése van hozzá. Mindenekelőtt az, hogy a palesztinai közvélemény jelentősen magasabb lélekszámúra becsüli a jisivot, mint ez a cikk. Számvetése kb. 550 ezer lélek körül jár. Ugy tartjuk, hogy joggal. Azoknak száma, akik szándékosan, vagy szándék nélkül nem kerültek be az 1931-es népszámlálás rubrikáiba, egymagában ki fogja tenni azt a 26 ezeres különbséget, amely a hivatalos becslés szerinti lélekszám között mutatkozik. Hol vannak az azóta érkezett bevándorlók, akiket egy és más nyilvánvaló okból nem regisztráltak az állami nyilvántartás? Hol a be nem jelentett születések, aminek száma a nem-európai, tehát a jelentési kötelezettségre nem hederítő bevándorlóknál és azoknál az európaiaknál, akik elvöl és egyéb okból kerültek a találozást a hatóságokkal, egyáltalán nem

Ki nem megy nyaralni?

A SZERENCSE

Az Állami Sorsjáték tovább is nagy nyereményeket oszt szét játékosai között. Bárhol lenne, a tengerparton vagy hegyekben, résztvehet az ÁLLAMI SORSJÁTÉK AUGUSZTUS 15. - IKI HUZÁSÁN ha sorsjegyet vásárol kedvenc sorsjegyrudójánál. 20. SORSJÁTÉK II. OSZTÁLY

A nyereményekből se...

ALLAMI SORSJÁTÉK

jelentékeny? A Háolám pontosan Tel-Avivnak hivatalosan kiokumulált lélekszámához tartja magát. De egy pillantás ennek a városnak forgalmára, rögtön megmutatja, hogy a 166 ezres szám nem állja meg helyét. Ekkora forgalom negyedmillió város számára is tulélénk. Egyáltalában képtelenség arról beszélni — a Háolám ezt teszi —, hogy a városi lakosság alig nőtt volna. Tudjuk továbbá azt is, hogy a statisztikában a nagy számok törvénye érvényesül, családi statisztikák és ismerősökre kiterjedő számvetések, megállapítások nem helytállóak tehát a nagy tömegnél. Am ezzel szemben kétségtelen tény, hogy a legtöbbünk viszont látta itt a

maga osztrák, vagy német ismerősének, barátainak, szomszédjainak legtöbbjét. Egész komplett hitközségek plántálódtak Palesztinába és ha úgy tetszik, akár ujonnan megalkulhatnának itten. Ez is arra vall, hogy nem a Háolámnak, még kevésbé a kormány-nak, hanem igenis a közfelfogásnak lesz igaza, amikor a jisiv lélekszámát számítgatja, felbecsülgeti. Nem a 411, nem a 437-es, hanem az 550 ezres szám lesz a helyes. Ehhez képest kb. a felét tesszük ki Palesztina összlakosságának és így az a bizonyos 30 százalékos arány, amire rá akarnak szorítani bennünket, rég túlhaladott pozíció már. (b.)

RÁDIÓ-MŰSOR

Péntek, augusztus 11.

Bucuresti. 7.30: Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny. Közben: Sporthírek. 13.40: Hanglemek. 14.15: Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30: Hanglemek. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 19.17: Hanglemek. Közben: Hírek és felolvasás. Majd kb. 20.20: A hanglememűsor folytatása. 20.35: Leoncavallo: Bajazzók, lemezen. 22.25: Mascagni: Parasztszínház hanglemek. 23.45: Hírek német és olasz nyelven.

Jeruzsálem. Délután 1.30: Pontos idő, hírek, filharmónikus zene. 5: Pontos idő, hírek, angol nyelvoktatás. 8: Tónach-olvasás. 8.10: Hanglemek. 8.15: Időjárásjelentés, hírek héberül. 8.30: Bronislaw Hubermann zenekarának előadása, Bruno Walter karnagy vezényletével. 9.30: Időjárásjelentés, hírek angolul.

Budapest I. 7.45: Torna, hírek, hanglemek. 11: Hírek. 13.10: Zongoraszmok. 13.40: Hírek. 14.30: A rádió szalonzenekara. 15.30: Hírek. 17.15: Diákfélóra. 18.10: Tánclemelek. 19: Sportközlemények. 19.15: Elbeszélés. 19.40: Cigányzene. 20.15: Hírek. 20.25: Operaházi zenekar. 21.10: Andre mester. Vigjáték. 22.40: Hírek. 23: Ének. 23.25: Koncert Zenekar. 24: Cigányzene. 1.05: Hírek.

APRÓ HIRDETÉSEK

Diplomás fogorvosnő társulna lehetőleg Kolozsváron. Cim a kiadóban.

Aradon regáti zsidó egyetemista nő francia, német, olasz, román órákat ad, előkészít gimnáziumi növendékeket. Jelentkezők forduljanak Frankhoz, Str. Ecaterina Teodoroiu 2, az udvarban.

Utlevél ügyben (a katonai iratok megszerzésére, vagy a kérdés bármilyen más ágazatára vonatkozólag) jogtanácsot és szakszertű utmutatást ad specializált ügyvéd. Válaszbélyeggel ellátott levelekre részletesen és kimérintően válaszolok. Leveleket „Utlevél” jelgére az Uj Kelet fiókkiadóhivatala Oradea, Str. Millerand 4 továbbít.

Fűszerkereskedőség, aki vidéki nagyobb üzletben felmondatlan állásban van, családi okok miatt Clujon keres állást. „Szorgalmas” jelgére a kiadóba.

1-2 szobás új komfortos lakás kiadó. Str. Paris 32.

Teljes ellátásra elfogad Oradeán 10-14 éves iskoláslányt vagy fiút fürdőszoba- és zongorahasználattal, kívánatra oktatással, izr. uricsalád. Özv. Berger Antalné Oradea, Str. Xenopol 5.

Z-FILM SZET

ZGÓ MÜSORA:

nyenyeknek filmje! Drogotikus szépségű és legjobb alakítása: című filmben. A izgalmas élete! Kina izgalom, rejtély, ka- Előtte: Uj pótkép.

ZGÓ MÜSORA:

Rendezte: Henry King. ne Power, Alice Faye. Paramount világhíradó.

ZGÓ MÜSORA:

ick Marika közkedvelt idei zenés vigjáték. vel.

ZGÓ MÜSORA:

mentális film mindkét onio Adverso, Horvay ényé nyoman. Fűsze- arch és Olivia de Ha- pló. III. Híradó. IV. A dimenziós Audioscop- nál kapható, ára 2 lej. artalmi leírás díjtalan ZGÓ MÜSORA:

Romance, Jean Gabin, francia filmgárda leg- díttán szép remeke.

ZGÓ MÜSORA:

isor: I. A vadnyugat cowboy slágerfilmjének máltai ház. (Leány- áiban). A francia film- Viviane Romance világ- 3, 6 és 12 órákor.

UJ KELET Legújabb hírek

(Elsőoldali cikkünk folytatása)

Dragun őrnagy a hadügyi népbiztosság külügyi osztályának főnöke Moszkvából jövet szintén a kikötőbe érkezett. 9 órakor Cibissov dandártábornok a leningrádi katonai parancsnok kíséretével a hajó fedélzetére szállt, hogy a vendégeket üdvözölje. A bemutatkozások után az angol és a francia küldöttségek tagjai az Astoria szállóba hajtottak, ahol a szovjet-kormány látta őket vendégül. A küldöttségek tagjai csütörtök este indultak utnak Moszkvába.

Az angol és a francia katonai attasék uniformisai mély benyomást tettek a lakosságra. A szövetséges hadsereg uniformisa a forradalom óta először jelent meg a város uccáin, mert a leningrádi katonai attasék a forradalom kitörése óta nem öltözték magukra egyenruhájukat. Az angol és a francia katonai attasék a szovjet hatóságok kifejezett kívánságára öltözték magukra régi egyenruhájukat, mert a szovjetek ilyenformán akarnak bizonyos publicitást szerezni annak, hogy a francia és angol katonai küldöttség szovjet területen tartózkodik.

Az olasz-német-japán szövetség

Róma, augusztus 10. A Havas távirati iroda római jelentése szerint olasz politikai körök tudni vélik, hogy Japánnak a tengelyhez való csatlakozása csak hetek kérdése immár. E körök szerint a katonai párt által a japán kormányfőkhöz intézett demars következtében határozta el a tokiói kormány, hogy katonai szövetséget köt Olaszországgal és Németországgal. Olasz részről még nem tűnt el teljesen az a néhány nap előtti megnyilvánuló tartózkodás, amelyet egy esetleges Japánnal kötendő szövetséggel szemben tanúsítottak. Ugy tűnik, hogy az olasz kormány nem kíván beleavatkozni a Távol-Kelet politikájába, amely egy angol ellenes és Amerika ellenes álláspont elfogadását jelentené Kinában, bizonyos illuzórikus előnyök reménye ellenében.

Londonban is úgy tudják, hogy olasz politikai körök számára nem szűns a híron: tengelyhatalmi ország szövetségének kikristályosítása. Valószínű, hogy a Róma-Berlin-Tokió közötti egyezmény ünnepélyes aláírására csak akkor kerül sor, midőn a néhány nappal ezelőtt bejelentett japán katonai és gazdasági bizottság megérkezik Berlinbe. Tehát az ősz elején. Lehetséges, — vélik Londonban, — hogy az egyezmény aláírására csak akkor kerül sor, ha a nemzetközi helyzet kevésbé kritikusan mutatkozik.

A londoni német követ nagyfontosságú látogatása Halifaxnál

London, augusztus 10. Dirksen londoni német nagykövet tegnap a külügyi hivatalban járt, ahol megbeszélést folytatott Halifax külügyminiszterrel. Dirksen látogatásának nagy jelentőséget tulajdonítanak politikai körökben, mert az egybeesett gróf Welzeck párizsi német nagykövetnek Bonnet külügyminiszterrel folytatott megbeszélésével.

Az esti órákban kiadott félhivatalos jelentés udvariassági aktusnak jelzi Dirksen látogatását, aki nyári szabadságának megkezdése előtt leadta névjegyet Halifaxnál. A News Chronicle azonban úgy a párizsi, mint a londoni megbeszéléseknek nagy jelentőséget tulajdonít.

Az angoloknak nem sürgős

London, augusztus 10. Craigie tokiói nagykövet tegnap megjelent a japán külügyminisztériumban és közölte, hogy kormánya egyéb sürgős tennivalói miatt még nem volt abban a helyzetben, hogy az ő legutóbbi jelentéseit tanulmányozhatta és kellő utasításait megadhatta volna. A külügyminisztert helyettesítő államtitkár, aki Craigie közlését átvette, erre a Domej iroda értesülése szerint kijelentette, hogy Tokió tudomásul veszi ugyan az elmondottakat, de úgy véli, hogy London mesterségesen húzza az időt abból a célból, hogy Japán ellen egy blokkot hozzon létre. Ezek után nem is lehet csodálkozni, ha a brit kormány eljárása a japán nép részéről ellenséges megítélésben részesül.

A római japán nagykövet nyilatkozata

Róma, augusztus 10. Japán római nagykövete tegnap a Giornale d'Italia munkatársa előtt kijelentette, hogy az a tény, hogy Tokió katonai szerződést köt Berlinnel és Rómával, nem az USA fellépésének és nem

a készülő moszkvai szerződésnek a következménye, mert ez a japán kormány részéről régi elgondolása volt, de csak most kerül sor rá. A lap megjegyzi, hogy a nyilatkozat kétségbevonhatatlanul igazolja azoknak a feltevésüket, akik a katonai szövetség megkötésével számoltak.

Visszahívják a tiencsini japán delegátusokat

Tokió, augusztus 10. A had- és külügyminisztériumok képviselői ma délelőtt megbeszélést tartottak, a Domej ügynökség jelentése szerint elhatározták, hogy a tiencsini japán delegátusokat visszahívják, amennyiben az angolok ismét késleltetnék a konferencia munkálatait. Ezt a határozatot Kato, a japán delegáció vezetője közölte Craigie tokiói angol nagykövettel. Kato szerint a japán kormány később fog dönteni arról, hogy helyénvalónak tartja-e az értekezlet újrafelvételét, amennyiben az utasítások,

amelyeket az angol követ már régóta vár, a japán kiküldötték eltávózása után érkeznek meg.

A japán delegátusok visszahívása a tárgyalások megszakításával volna egyértelmű. Tokió, augusztus 10. Az angol követség előtt csütörtök reggel újabb angol ellenes tüntetés zajlott le. A tüntetők két csoportra oszlottak. Egyike a japánok, másika pedig a Japánban megtelepedett kínaiak alkották. Miért helyezték szabadlábra Lipinszkyt?

Varsó, augusztus 10. Lengyelország és a danzigi szenátus között fogolycsere megállapodás jött létre. Ennek értelmében Danzigban szabadon bocsátották Lipinszky lengyel vámfelügyelőt, akit hétfőn 18 havi börtönrre ítélték. Lipinszky kiszabadulása után azonnal Lengyelországba utazott. Ugyanakkor a lengyelek szabadon engedték Miller danzigi állampolgárt, akit a lengyel nemzet megsértéséért 8 havi fogságra ítélték.

„Vissza akarunk és vissza fogunk térni a Birodalomhoz”

mondotta Foerster a danzigi tiltakozógyűlésen

Danzig, augusztus 9. Csütörtökön este kilencórákor Danzig főterén nagyszabású népgyűlés keretében tiltakozott a szabad város nemzeti szocialista szervezete a lengyelországi sajtóban legutóbb napvilágot látott támadó cikkek ellen.

A gyűlés főszónoka Albert Foerster, a nemzeti szocialista szervezet danzigi vezetője volt, aki az egybegyűlt nagy tömeg előtt a következőket mondotta:

— Azért jöttünk össze, hogy a danzigi német lakosság egysége mellett demonstráljunk és tiltakozunk a szóban és írásban lengyel részről Németországgal szemben elhangzott háborús fenyegetések ellen.

Foerster ezután különböző lengyel lapok cikkeit idézte, amelyek kihangsúlyozták, hogy amennyiben a németek befejezett tények elé állítanak Danzigban Lengyelországot, úgy a lengyel ágyúk Danzig ellen fordulnának.

Idézte továbbá beszédeiben egyes lapok kitételeit, amelyek egyrészt Lengyelország protektorátusát követelik Danzig fölött, másrészt Szilézia és Keletporoszországot Lengyelországhoz való bekebelezését követelik. Végül idézte Smigly Ryzd marsall állítólagos régebbi beszédének egyik kitételét, amely így hangzott volna:

— Büszkén fogunk a német ősellenség ellen vonulni, hogy kihazuk végül ennek mérgefogót.

— Mindezekre válaszul: Vegye tudomásul Lengyelország, hogy a danzigiak nem

hagyják megfélemlíteni magukat és hogy ez ne történhessen meg, minden intézkedés megtörtént Danzigban az irányban, hogy bármely oldalról jövő bármilyen támadással szembeálljunk. Vegyék tudomásul a lengyelek, hogy Danzig nincs egyedül, mert mögötte az egész Harmadik Birodalom áll. Ezek a lengyel fenyegetések nem mehetnek így tovább.

Ezután angol és francia politikusok és írók véleményeit olvassa fel Foerster, amelyek szerint a korridor igazságtalan volna, majd a következőkkel fejezte be beszédét:

— A mai danzigiak éppoly kevésbé félnék Smigly Ryzd ágyuitól, mintahogyan apáink nem félték István királytól. A danzigi kikötő Gdynia mögött a második helyre került, tehát Danzig gazdaságilag csak hátrányt és nem előnyt jelent Lengyelország számára. A husz esztendő alatt eiszenvedett sikkaniériák egyetlen konkluzióhoz vezettek: Mi vissza akarunk és vissza fogunk térni Németországhoz. A danzigi nép tisztában van ezzel és sziklaszilárdan, szentül meg van győződve, hogy elkövetkezik a szabadság órája és Danzig visszatér a Német Birodalomhoz. Danzig lakossága érvényt szerez majd önrendelkezési jogának. Minden támadást ki fog védeni és hűségben végrehajtja a Führer parancsát. Legközelebbi összejövetelünk nem tiltakozó gyűlés lesz, hanem a Birodalommal való egyesülés megünneplése.

A tömeg nagy lelkesedéssel hallgatta Foerster szavait.

Levegőbe akarták röpíteni a Mauretániát

Az angol rendőrség széleskörű óvintézkedéseket tett

LONDON, augusztus 10. Több angol lap arról számol be, hogy hordár állítólag bizonyos egyének állandóan szemmel tartják Mauretania óceánjárót, mely a londoni kikötőben lévő V. György medencében horgonyoz. Szerdán este a hatóságok széleskörű óvintézkedéseket tettek, mert néhány állambiztonsági közeg kihallgatta két egyén beszélgetését arról, hogy levegőbe röpítik a Mauretániát. A rendőrség gondosan felülvizsgálja a hajóra szálló utasok kiletét. A Mauretania egyébként pénteken szedi fel horgonyait.

Nyolcvanezer főnyi zsidó légiót szervez Anglia Palesztinában?

Felrobbant egy illegális bevándorlókat kutató angol torpedónaszád

Berlin, augusztus 10. A Völkischer Beobachter telavivi tudósítás alapján arról számol be, hogy a palesztinai zsidó önvédelmi milícia: a Hagana és az angol katonai hatóságok között titkos megállapodás jött létre, amelynek értelmében a Hagana 80.000 főnyi idegen légiót szervezne Angliában. A légiót zsidó tisztok képeznék ki, a vezénylési nyelv pedig a héber volna. Ennek fejében az angol hatóságok biztosítottak adnak arra, hogy nem gátolják meg a bevándorlást

mindaddig, míg a bevándorlók 80.000 főt el nem érik.

Jeruzsálem, augusztus 10. Nathania közelében ismeretlen tettesek felrobbantották a Sibad II. 60 tonnás angol őrnaszádot, amely illegális zsidó kivándorlókat szállító hajó után kutatott a partvidéken.

Jeruzsálem, augusztus 10. A német távirati iroda jeruzsálemi tudósítása szerint a Jewish Agency kimutatóst közölte arról, hogy az utóbbi 6 hónap folyamán 14.135 zsidó vándorolt be Palesztinába. Ezek közül 3326 illegális bevándorló. A távirat szerint az arabok körében nagy elégedetlenséget keltett, hogy a zsidó bevándorlás a Jewish Agency bevallása szerint is kétszerese volt a törvényesen engedélyezett kvótának.

az Ön szállódaja
BUDAPESTEN
CONTINENTAL
SZÁLLO
160 SZOBA MINDEN ÁRKATEGÓRIÁBAN
ÉTTEREM-GARAGE.

dorolt be Palesztinába. Ezek közül 3326 illegális bevándorló. A távirat szerint az arabok körében nagy elégedetlenséget keltett, hogy a zsidó bevándorlás a Jewish Agency bevallása szerint is kétszerese volt a törvényesen engedélyezett kvótának.

Nyilatkozik a főmufti

Beyruth, augusztus 10. Az Al Jahni című arab lap nyilatkozatot közöl a Libanonban élő jeruzsálemi főmuftitól, aki cáfolja, mint-ha riválisa volna Emir Abdala transzjordániai királynak és a trónra aspirálna. Nem akarok sem király, sem Imám lenni, csupán a muzulmán és mohamedán világ szolgálatára — jelentette ki patetikusan a főmufti.

Leégett Pitestiben egy börgyár

Pitești, augusztus 10. A Schnabel-féle helyi börgyárat az éjszaka folyamán tűz pusztította el. A tűz jelentős károkat okozott, a gyár nem volt biztosítva. A tűz oka az egyik munkás eldobott égő cigarettája volt, amely elfojtott tüzet okozott.

297 illegális bevándorlót tartóztattak le

Jeruzsálem, augusztus 10. A rendőrség tegnap 297 zsidó menekültet tartóztatott le, akik illegálisan akartak partra szállni Haifa kikötőjében. A zsidó menekültek fűrdőruhába öltözve mentőcsónakon igyekeztek megközelíteni a partot. A rendőrség éppen partraszálláskor tartóztatta le a menekülteket, akiket Haifán a rendőrségre kísérték.

Pokolgépes merénylet a nyitrai zsinagóga ellen

Nyitra, augusztus 9. A nyitrai zsinagóga ellen ismeretlen tettesek pokolgépes merényletet kíséreltek meg. A pokolgép azonban szerencsére nem robbant fel. Szemtanúk vallomása szerint a pokolgépet autón szállították, és az ismeretlen egyének ugyancsak autón távoztak el a színhelyről.

Újabb körözölevél Károlyi Mihály ellen

Budapest, augusztus 9. A törvényszék a magyar állam becsületének megsértéséért körözölevelet adott ki gróf Károlyi Mihály, a magyar októberi forradalom volt miniszterelnöke ellen. Ez a tizenegyedik körözölevél, amit Károlyi ellen hasonló okból kifolyólag kiadtak.

Horthy Miklós a Felvidéken

Budapest, augusztus 9. Horthy Miklós magyar kormányzó és felesége Gödöllőről a Felvidékre utaztak.

„Auróra” turista egyesület kirándulást rendez a vadregényes hidegszamosi völgyön keresztül Dobrinba és a Beldi-szikiához. Indulás szombat este 10 órakor, bővebben a Str. Iorga 5. szám alatti cukrászdában. Vendégeket szívesen lát a vezetőség. Vezető Major Ilonka.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó R. T. nyomdája Cluj, Strada Baron L. Pop 10. Telefon: 18-60.

BUN DE IMPRIMAT

Taxa postala
plătită în num
No. 30523/1934

10. Telefon: 18-60. E
Havonta 110, negyed
évre 600, egészévre
főldre: Havonta 2,
félévre 12, egészévre
Hirdetések díjszabás
„UJ KELET” a tr
bánati zsidóság egy
ja. Cikkeink utányo
forrás megjelölésével

Nem

Ha Hitler n

Az a „spontán” c
csatornok esse Danzig
rendeztek, beszedes u
a Marmadix Birodalo
el Lengyelország nyu
lázasan keresi az uru
zig kérdésében „leng
hessenek. Csehszlag
nepek önrendelkezési
amelyet Hitler oly ó
Auszuria, a sznetav
hódításánál, aig van
ja. Ami az „érett”
a szabad város eselő
jogjai hivatkoznak. A
dése vitás, mert a n
akik szerint Danzig 8
met város volt, — a
hogy az utóbbi 400 é
lengyelek voltak a v

A német propagand
nem sikerült az elmul
térni. Akkor el tud
hogy távol áll tőlük
szándék, csak a né
dalommal való egyes
ban és Franciaország
tették magukévá ezt
nem reagál erre az e
diplomácia el tudta
hogy szó sincs továb
és München az örök
Az angol közvélem
lett Chamberlain ak
mibe beugratni, ha
lyesen hajlana is egy
karakott békepolitika
jelszó Angliában és
fogunk háboruba
szólván ismeretlen
paganiszták ma is
ják az angolok és f
nem akarnak Danzig
lok valóban nem ad
azonban tudják, h
szó.

Ezért van az, h
keresni, amely a né
tartását Danziggal
lég előtt és a törté
lett tehát éleszter
bárny örök meséjé
Danzig remilitarizál
tisztákat állandóan
getik, hogy a lengy
nem kap lakást, a k
házat, hogy a szab
nap után megsértik
mészetes rendjéhez
Egyel sajtó Danzig
kat emleget, akkor
provokáció, amely
németek kénytelenek
Foerster, a nemz
zigi kerületének vez
dében — amelyet
kladásában részletes
nyilvánvalóan a né
által készített és
átnezett szöveget o
lengyel lapszemel
kat, amelyek a til
sára készítették, ang
és publicisták véle
igaztalan és tartha
nyitására, majd k
Vissza akar és viss
hoz. Hitler személy
mikor kerül erre s
felvilágosítást Foer
sajátos alakulása f